

AcrocephaluS

glasilo Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Ljubljana
journal of Bird watching and bird study association of Slovenia, Ljubljana

naslov uredništva address of the editorial office	61000 Ljubljana, Langusova 10
urednik editor	Iztok Geister, 64202 Naklo, Pokopališka 13, tel. 064 47 170
uredniški svet editorial council	dr. Miha Adamič, Janez Gregori, dr. Matija Gogala, dr. Boris Kryštufek, dr. Sergej D. Matvejev, Dare Šere, Jana Vidic, dr. Andrej Župančič
oblikovalec lay out	Iztok Geister
tehnični urednik technical editor	Rudolf Tekavčič
lektor proof-reading	Janko Kovačič (za slov. – for slov.)
prevajalec translator	Henrik Ciglič
tisk print	Tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana, Gregorčičeva 25 a
cena	2500 din za številko

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE – JUGOSLAVIJA
BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA – YUGOSLAVIA

naslov address	61000 Ljubljana, Langusova 10 tel. 061 262 017
predsednik president	Rudolf Tekavčič 61351 Brezovica, Poštna 15 tel. 061 653 506
podpredsednik vicepresident	dr. Andrej Župančič 61000 Ljubljana, Veselova 10 tel. 061 216 974
tajnik secretary	Peter Trontelj Cesta na Laze 27 61000 Ljubljana Tel. 061 575 732
blagajnik treasurer	Tomaž Jančar Cesta v Kostanj 3 61110 Ljubljana
žiro račun	50100-620-107 05-1018116-2385287
izvršilni odbor executive board	Andrej Bibič, Franc Bračko, Janez Gregori, Tomaž Jančar, Franc Janžekovič, Kajetan Kravos, dr. Sergej D. Matvejev, Miro Perušek, Slavko Polak, Dare Šere, Rudolf Tekavčič, Tomi Trilar, Peter Trontelj, Jana Vidic, Izток Vreš, dr. Andrej Župančič
letna članarina	4000 din za posameznike (do 16 let 100 din, za dijake in študente 2000 din) in 50.000 din za ustanove.

Utrinek ob jubileju

»Vse to rojenje favnistične dejavnosti na Slovenskem v zadnjih nekaj letih vse glasneje išče matico, okrog katere bi se v grozdu zbrali vsi, zdaj po vse mogočih predalih razstreseni terenski podatki. Takšna ažurna in živahna izmenjava podatkov bi dala našemu delu nov impulz in možnosti za hitrejšo realizacijo pobud v zvezi z delom na terenu. Ta matica naj bi bilo društveno glasilo *Acrocephalus*,« sem zapisal ob ustanovitvi Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije pred natanko 10 leti. V tem času je izšlo 42 števil, objavljenih je bilo približno 760 prispevkov. Glasilo je bilo zamišljeno kot dvomesečnik, vendar je 6 števil izšlo le prvo leto, kasneje pa so zaradi pomanjkanja denarja izhajale le štiri številke na leto, zadnji dve leti v kvalitetnejšem tisku in novi preobleki. Število naročnikov, članov društva je že dolgo ustaljeno pri številki okrog 350, 100 izvodov pa zamenjujemo za tuje strokovne revije. O tem, koliko števil smo z naročnino lahko poravnali pred desetimi leti in koliko strani, kmalu bo treba reči koliko vrstic, lahko poravnamo danes, ne bi govoril. Povem lahko le to, da bi revija brez sofinanciranja Raziskovalne skupnosti in deleža darovalcev že zdavnaj presahnila.

V vsebinskem pogledu je glasilo izpolnilo pričakovanja sojenic, vztrajno prazni predale, predvsem z rubriko *Iz ornitološke beležnice*, kjer je bilo v tem času objavljeno (skupaj z zarodno rubriko *Redke vrste*) več kot 400 zapisov. Danes ne moreš napisati nobenega zahtevnejšega članka, ne da bi pobrskal po ornitološki beležnici, zato si človek ob tem toliko bolj zaželi, da bi imel pri roki vsaj bibliografijo teh prispevkov, če je že jubilejni zbornik v teh težkih časih nedosegljiv. Pa saj ne gre le za tegobe pišočih, veliko več nas je uživalcev, ki predobro vemo, kako pozabi prepuščen dogodek v tej rubriki živi naprej in z leti zadobi celo nekakšno žlahtno patino kot okus po najboljšem vinu. Kaj ni listanje po tej rubriki najlepša proslava jubileja?

Končali smo s kartiranjem ornitološkega atlasa gnezdilk in prav te dni sem komiteju za evropski ornitološki atlas odposlal izpolnjene obrazce, potem ko so na sedežu navdušeno sprejeli »Slovenski prispevek«. In ob tem sem podoživel sleherno piko kot kvadrato kroga: polno, zavzeto in doživeto kot takrat v letu devetinsedemdesetem, ko smo Šere, Magajna in pisec teh vrstic lazili po senožetih Kobariškega Stola in nas je do konca življenja presenetil kosec *Crex crex*, tako da tista pika tam v kvadratu kot nikdar izživeto znamenje še kar naprej kleplje. Tako se je, v to trdno verjamem, zapisla marsikatera pika prav vsakemu izmed popisovalcev, v nekakšen notranji atlas, ki je s tem tako težko pričakovanim zunanjim atlasom le še v neki daljni odmaknjeni zvezi. Hočem reči, da je nemara največja zasluga kartiranja prav minuciozno snovanje teh intimnih atlasov, kajti z njimi smo zrasli v tista drevesa, kamor ptice najraje sedajo. To je tista neopazna zasluga, ki jo ob desetletnici društva najbrž ne bi nihče omenil. Kartirali smo Triglavski park, Notranjska kraška polja, zdaj kartiramo Ljubljansko barje, pa kaj potem? Se je zato kaj spremenilo na bolje? Nasprotno. Le svoje notranje prepričanje, da je vse to treba ohraniti, je s tem postalo močnejše. Postalo je tako trdno, da nam ga nihče ne more več vzeti z nobeno regulacijo, nikakršno melioracijo, športnim ali zelenim planom, kajti tako kot narava sama, zdaj tudi mi verjamemo v obnovljivost. S tem pa je tako kot z antičnimi stopnjami v reko: kaj ne sedi na tem našem drevesu že vsa ta tisočletja ena in ista ptica, ne glede na to, kolikokrat je medtem že odletela?

Iztok Geister

Travniški vrabec *Passer hispaniolensis* ujet na Vrhniki, prvi dokazan primerek v Sloveniji

Spanish Sparrow *Passer hispaniolensis* trapped at Vrhnika – the first confirmed specimen in Slovenia

PETER GROŠELJ

Stal sem pred montažno hišico na stalnem lovišču na Vrhniki in v miru opazoval obe vrsti mrež. Bil je lep jesenski dan, v zraku živahen prelet ptičev...

Ker sem imel ob mrežah žive vabe, tudi nisem imel dosti dela s sicer pri takem lovu nujnim kasetofonom. Z glasnim klicanjem sta se oglašala tudi poljski in domači vrabec, ko je preletela vrbovje skupina približno desetih vrabcev. Ko so že preleteli mreže, so se trije vrabci obrnili in se v navpičnem letu spustili v vrbe. Zaradi dobro postavljenih mrež so vrabci obviseli v mrežah.

Vzel sem vrečko ter kot že tolikokrat odšel po ujete ptice. Prvi je bil ujet poljski vrabec, drugi samica domačega vrabca, tretji pa me je prijetno presenetil, saj sem ga takoj prepoznal za travniškega vrabca *Passer hispaniolensis*. Ptič je bil na prvi pogled močno podoben samcu domačega vrabca, vendar se je pod sivo rjavimi resami, ki so pokrivala perje, skrivala povsem druga slika: glava od kljuna do tilnika je bila čokoladno rjave barve, ob očesu značilna svetla črtica. Hrbet temno vzdolžno progast, trtica progasta. Prsi temne, skoraj črne, najlepše pa so bili obarvani boki, s temnimi peresi v obliki črke V, vse do repa. Noge so bile tanjše in temno rjave barve, ne mesnato rjave kot pri domačem vrabcu. Tudi rjavih nians, ki so značilne za samce domačih vrabcev, je bilo precej manj. Perut je bila daljša, kot jih imajo običajno naši domači vrabci (80 mm). In še datum ulova: 10. 10. 1988, ura: 10 in 10 minut – kakšno naključje!

Glede na podatke, ki so nam bili na voljo zadnja leta, smo pojavljanje travniškega

vrabca v Sloveniji lahko pričakovali. Na Balkanu je razširjen v južnih predelih, v Jugoslaviji v Makedoniji, predvsem v dolini Vardarja, v Črnogorskem primorju in okolici Skadarskega jezera.

Ugotovljena je bila geografska širitev proti SZ. Travniški vrabec zaseda značilen biotop: to je rodovitna, delno urbanizirana pokrajina. Tako je bil v zadnjih desetletjih na novo ugotovljen kot gnezdec v dolini Morave, v Vojvodini, dolini Neretve, pa tudi že v severni Dalmaciji.

Travniški vrabec ima značilno geografsko razširjenost od zahoda, Kapverdskih in Kanarskih otokov, severne Afrike, južne Španije in Portugalske, Balkana, Male Azije prek južnih področij azijskega dela SZ do vznožja Himalaje. Travniški vrabec se v času prezimovanja seli (za vrabca) daleč proti jugu: severnoafriške populacije se selijo vse do obrobja Sahare, globoko po dolini Nila. Azijski travniški vrabci prezimujejo v pasu od Arabskega polotoka prek Irana do severne Indije. Naj opozorim na zanimivo hipotezo, da je italijanski vrabec *Passer italiae* podvrsta travniškega in ne domačega vrabca! Ta trditev se utemeljuje predvsem z evolucijsko predpostavko, da se je ob zadnji pleistocenski poledenitvi populacija travniških vrabcev na Apeninskem polotoku razvijala samostojno, iz česar se je razvil poseben fenotip vrabcev.

Še o poimenovanju: ime travniški vrabec je uporabil Z. Bufon v svojem prevodu Ilustrirane enciklopedije Ptici. Nemci ga imenujejo vrbji vrabec *Weiden-Sperling*, tudi Angleži namesto imena španski vrabec priporočajo ustreznejše vrbji vrabec *Willow*

Travniški vrabec, Vrhnika 10. 10. 1988 (D. Šere) *Passer hispanoliensis*
 Spanish Sparrow, Vrhnika, October 10th, 1988 (D. Šere) *Passer hispanoliensis*

Sparrow, saj je to ime sinonim za značilen biotop, ki ga naseljuje.

Še nekaj zanimivosti o travniškem vrabcu: Gnezdi v kolonijah, v stavbah, zidovih, najpogosteje pa na drevju, pa tudi v grmovju. Značilne so velike gnezdilne kolonije, predvsem pri azijskih populacijah. Znale so kolonije z 20.000 do 30.000 gnezdi (kot nekaj normalnega), v Kazahstanu pa so bile najdene celo kolonije s 100.000 do 800.000 gnezdi oziroma do 2,5 milijona ptic, gnezdečih na kvadratnem kilometru. Tudi v Španiji so našli na enem samem drevesu celo 180 gnezd travniškega vrabca.

Literatura:

GROŠELJ, P. (1981): Italijanski vrabec *Passer domesticus italiae* v Sloveniji. *Acrocephalus* 8–9.

LUKAČ, G. (1988): Neue Brutstätten des Weidensparlings *Passer hispaniolensis* im nördlichen Dalmatien, Jugoslawien. *Ornithologische Mitteilungen* Nr 11.

MEISE, W. (1936): Zur Systematik und Verbreitungsgeschichte der Haus- und Weiden-sperlinge, *Passer domesticus* und *hispaniolensis*. *Journal für Ornithologie* Nr. 84.

SUMMERS-SMITH, D. (1988): The Sparrows, A study of the genus *Passer* Town Head House Staffordshire. England 1988 T. A. D. Poyser Calton.

WALLER, C. S.: Spanish Sparrow on Lundy – June 1966 Birds new to Britain and Ireland British Birds – T. A. D. Poyser Calton.

Summary

On October 10th, 1988 a Spanish Sparrow (*Passer hispaniolensis*) was trapped together with Tree and House Sparrows on the permanent trapping grounds at Vrhnika near Ljubljana. This is the first confirmed specimen in Slovenia, but as far as Yugoslavia as a whole is concerned, it must be said that this species is distributed in its southern parts, i. e. in Macedonia and Montenegro. In the last few decades, however, it has been registered also in the valleys of the Morava and Neretva Rivers, in the region of Vojvodina as well as in the northern parts of Dalmatia, so that it was in fact expected to appear, in the course of time, in Slovenia as well.

Peter Grošelj, 65281 Spodnja Indija 53

Invazija rožastega škorca *Sturnus roseus* v Črnogorsko primorje Invasion of Rose-coloured Starlings *Sturnus roseus* on the coast of Montenegro

HERBERT AXELL

Ne vem sicer, ali imajo dejstva, ki jih bom opisal, danes sploh kakšno težo, pa vendar naj opišem, kako sem bil v dneh med 25. in 28. majem 1989 v bližini Petrovca v Črnogorskem primorju še z nekaterimi ameriški opazovalci ptic priča pravi invaziji rožastih škorcev, ki so se pomikali v severozahodni smeri. Ker je znano, da ta vrsta gnezdi precej pozno – v juniju, glede na neredne invazije v zahodni smeri iz običaj-

nih gnezditvenih arealov v južni Aziji – je prav mogoče, da bomo zaradi invazije v predgnezditvenem obdobju to leto priče gnezdenju v kakih novih zanimivih območjih. O tem sem govoril s Tonyjem Hurrellom, ki je imel s to vrsto ptic precej izkušenj v Nepal v njihovem prezimovališču, in povedal mi je, da se kdaj pa kdaj nekatere izmed teh ptic ne odpravijo na pot vse do pozne pomladi.

Večino jat sem opazoval 26. maja, ko so se premikale v severozahodni smeri med morjem in obalnimi gorami, toda to je bilo tistega dne, ko smo v tem območju prebili ves dopoldan. Ker smo se večkrat znašli v pokrajini z gostim drevjem in smo nekaj časa porabili tudi za vožnjo z avtomobilom, seveda nismo mogli videti vseh jat, toda glede na frekvenco v omenjenem času in kompozicijo jat ocenjujem, da je tistega jutra do enajste ure preletelo tamkajšnje obalno območje najmanj 5000 rožastih škorcev. V zadnjih dveh dnevih smo bili tam le od 6. do 11. ure zjutraj, toda jate so bile takrat zagotovo precej manjše in tudi manj pogoste. Tako smo na primer zadnji dan, 28. maja, videli samo dve jati s približno 15 do 20 primerki.

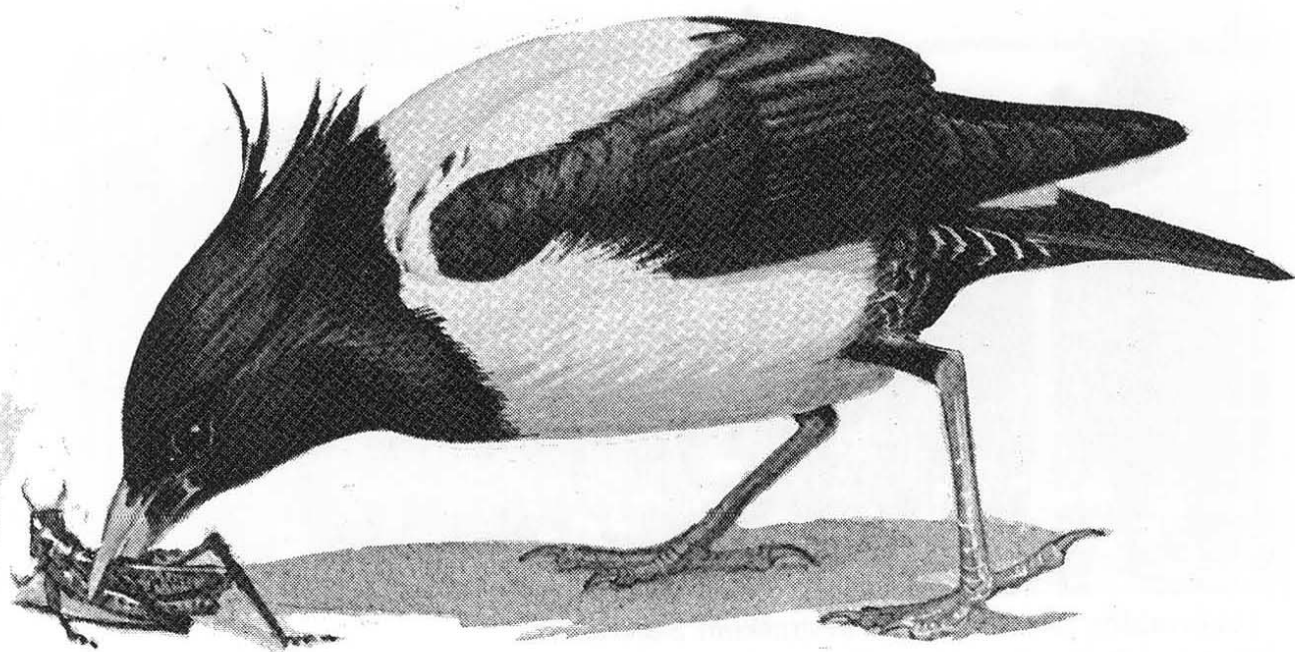
Dne 26. maja, ko je bilo teh ptic očitno največ, so nad obalnim območjem letele jate, ki so štejele od 30 do 200 primerkov. Ob približno desetih je na skoraj navpičnih Canjskih pečinah kakih 150 metrov nad cesto – pečine so od obale oddaljene slab kilometer in so dobro znano gnezdišče skalnih brglezov *Sitta neumayer* – pristala jata približno 500 odraslih rožastih škorcev in potem kake pol ure počivala na soncu.

Mimo je nato priletelo še nekaj manjših jat. Uro predtem so skupine teh rožastih škorcev letele naglo in nizko nad ravnico pri Buljarici, 9 km vzhodno od Petrovca. Zvedeli smo tudi, da je prejšnji dan, 25. maja, majhna jata ptic pristala na neki murvi v tej vasi in pojedla vse zrele plodove na njej.

Summary

From 25th to 28th May 1989 the author witnessed a strong movement of Rose-coloured Starlings near Petrovac in the coastal area of Montenegro. Composition of some flocks, each with 30 to 200 individuals, numbered at least 5,000 specimens and moved in NW direction. He was also told that on May a small flock landed in a mulberry tree and ate all of the ripe fruit. While it is well known that the species may breed late, in June, and that this is subject to irregular westward irruptions from their normal breeding range in southern Asia, it seems possible that this pre-breeding season movement into Europe might result this year in nesting in some interesting new areas.

*Herbert Axell, Westleton, Saxmundham,
Suffolk, IP17 3AZ, England*

Razvoj populacije in ogroženost zlatovranke *Coracias garrulus* na avstrijskem Štajerskem

Drastic population decrease of Roller *Coracias garrulus* in Austrian Styria

OTTO SAMWALD

V preteklem stoletju je bila zlatovranka vseskozi pogosta gnezdilka v podnebno ugodnih predelih vzhodne in zahodne Štajerske. Takšna slika je ostala nespremenjena tja do šestdesetih let našega stoletja, čeravno se je v tem času areal zlatovranke, posebno v zahodni Evropi, znatno skrčil. Tako je leta 1886 izginila z Danske, v Zahodni Nemčiji pa so zadnjo gnezditve zabeležili leta 1955. Tudi v vzhodni Nemčiji se je populacija sesula: od 150–200 parov v letu 1961 so jih v letu 1982 našteali le še 10–12. V Avstriji velja zlatovranka za relativno razširjeno gnezdilko v predelih Doljne Avstrije, Gradiščanskega, Štajerske in Koroške.

Leta 1870 je bila v Doljni Avstriji razširjena na celotnem južnem dunajskem zaledju in ponekod sploh ni bila redka. Toda ta slika se je skokovito menjala in 1925. leta je bila zadnja gnezditve v nekem grajskem parku

(Schlosspark von Laxenburg). Pri kraju Bruck an der Leitha pa se je majhna, drastičnemu zmanjšanju upirajoča se populacija zadržala vse do leta 1966 (Peter 1985). Na južnem Gradiščanskem je bila zlatovranka domnevno prav tako pogosta kot na to področje meječi vzhodni Štajerski, žal pa za ta predel nimamo nobenih podatkov. Na severnem Gradiščanskem je bila le lokalno razširjena (npr. v živalskem vrtu Schützen) in zadnje gnezditve so bile tam še pred desetimi leti. Na Koroškem je razmeroma stabilno pojavljanje zlatovranke leta 1974 pričelo slabeti.

Tako je jugovzhodna Štajerska danes v Avstriji edino področje, kjer zlatovranka še redno gnezdi, toda kdaj bo izginila, se zdi tudi le še vprašanje časa. Domnevno je leta 1960 na zahodnem in vzhodnem Štajerskem gnezdilo še 200–300 parov. Zatem je sledilo

Značilno prebivališče zlatovranke na avstrijskem Štajerskem
Typical habitat of Roller in austrian Styria

katastrofalno zmanjšanje populacije, ki se nadaljuje vse do današnjih dni. Od leta 1965 imamo natančnejše podatke o razvoju populacije v okrajih Fürstenfeld, Feldbach in Radkersburg (Radgona), kjer je bilo takrat še najmanj 146 parov. Število gnezdečih parov je kontinuirano padalo: 1970 114, 1975 93, 1980 31, 1987 največ 11 parov (Samwald 1979, Samwald 1981).

O možnih vzrokih za takšen dramatičen zlom populacije zlatovranke na celotnem evropskem področju njene razširjenosti obstajajo različne domneve (Creutz 1964, Bračko 1986, Hölzinger 1987). Verjetno je do tega pripeljalo součinkovanje večjega števila dejavnikov, katerih delež se danes v podrobnostih ne da več določiti. To so predvsem:

1. intenziviranje poljedelstva
2. uporaba biocidov v kmetijstvu
3. lov zaradi trofeje
4. sprememba podnebja
5. izgube ob selitvi in v prezimovališčih.

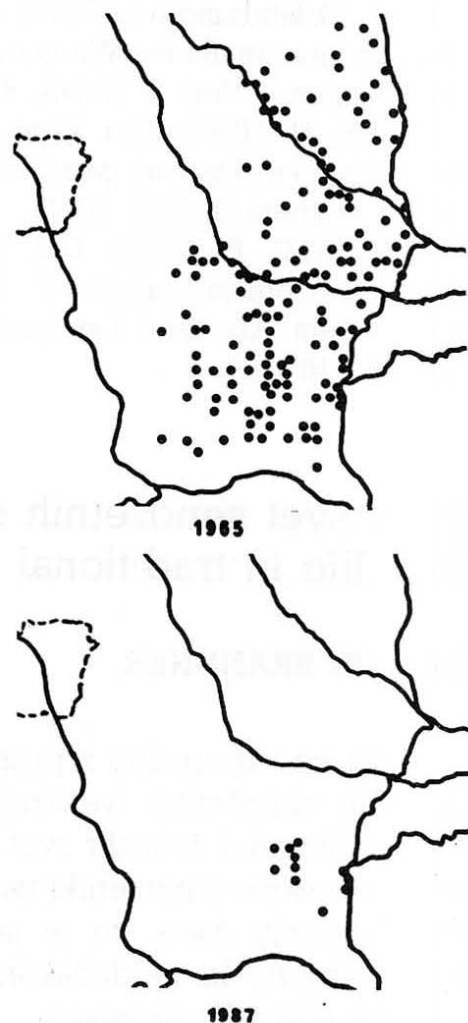
Vsekakor so na populacijo zlatovranke na avstrijskem Štajerskem vplivale spremembe v poljedelskem gospodarjenju. Tako je bilo od leta 1950 v okraju Fürstenfeld izgubljenih 98,8 % travnikov in pašnikov, ki so jih zamenjala zvečine koruzna polja (od leta 1969 do 1982 je število koruznih polj poraslo za 49 %). V tem obdobju je nekdanjih 17 parov v tem okraju izginilo (Haar et al., 1986).

Poleg premene zelenih površin v koruzna polja štejemo med poglavitne načine intenzifikacije poljedelstva tudi zamenjave senožetnih sadovnjakov s plantažnimi ter povečano uporabo biocidov, kar je povzročilo, da so izginile večje žuželke in nižje živali, s katerimi se med drugim hrani zlatovranka. Tako je hkrati izgubila gnezdišča in možnost prehranjevanja.

Lov zaradi trofeje v Avstriji sicer ne moremo šteti med pomembnejše vzroke za njeno izginetanje, je pa v Zahodni Nemčiji največ prispeval k njenemu izumiranju (Höl-

zinger, 1987). V obdobju, ko je bilo največ, lov v Avstriji, sodeč po številnih nagačenih primerkih, ni bistveno vplival na njen stalež. Seveda je danes drugače: odstrel ene same ptice bi že pomenil, da je preostanek populacije resno ogrožen.

Koliko prispevajo k propadu zlatovranke populacije spremembe podnebja in izgube ob selitvi in v področjih, kjer prežimuje, žal zaradi pomanjkanja podatkov ne moremo presojati. Morda je tudi že prepozno za učinkovite varstvene ukrepe, ki bi preostanek populacije v jugovzhodni Štajerski utrdili in ji pomagali preživeti. Najbolj prodorno se mi zdi zahtevati ponovno ekstenzivno gospodarjenje z zelenimi površinami, zmanjšanje biocidov v poljedelstvu ter ohranjanje z dupli bogatih drevesnih sestojev.

Gnezditvena razširjenost zlatovranke *Coracias garrulus* na avstrijskem Štajerskem v letih 1965–87
Breeding distribution of Roller *Coracias garrulus* in the Austrian Styria during 1965–1987

Literatura:

BRAČKO, F. (1986): Rapid population decrease of Roller, *Coracias garrulus*, in Slovenia (slov., angl. summary). – *Acrocephalus* VII: 49–52.

CRAMP, S. (1985): *The Birds of the Western Palearctic*, Vol. 4, Oxford, 960 pp.

CREUTZ, G. (1964): Das Vorkommen der Blauracke in der DDR und ihr Rückgang in den letzten Jahrzehnten. – *Falke* 11: 39–49.

GLUTZ VON BLOTZHEIM, U. N. & K. M. BAUER (1980): *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*, 9. – Akad. Verlagsges., Frankfurt/Main.

HAAR, H., P. SACKL, F. SAMWALD & O. SAMWALD (1986): Die Vogelwelt des Bezirks Fürstenfeld – Eine Artenliste mit Anmerkungen zum aktuellen Stand der Brutvogelfauna. – *Mitt. Abt. Zool. Landesmus. Joanneum* 37: 1–44.

HÖLZINGER, J. (1987): Die Vogelwelt Baden-Württembergs (Avifauna Baden-Württembergs) – Bd. 1. Gefährdung und Schutz. – Teil 2. Artenschutzprogramm Baden-Württemberg: Artenhilfsprogramme. – Verl. E. Ulmer, Karlsruhe.

PETER, H. (1985): Das letzte Brutvorkommen der Blauracke *Coracias garrulus* in Niederösterreich. – *Egretta* 28 (1/2): 70–72.

SAMWALD, F. (1979): Das Vorkommen der Blauracke *Coracias garrulus* L., in der Oststeiermark. – *Mitt. Abt. Zool. Landesmus. Joanneum*, 8 (2): 109–116.

SAMWALD, F. (1981): Das Vorkommen der Blauracke, *Coracias garrulus* L., in der Oststeiermark. – *Mitt. Abt. Zool. Landesmus. Joanneum*, 10 (2): 27–31.

Summary

Upon a chronological presentation of populational development of the Roller (*Coracias garrulus*) in the last 100 years in Austria, the author concentrates on the Eastern Styria where in 1965 still bred at least 146 pairs, while in 1987 there remained only 11. The main reasons for such drastic fall in the population of this species are, according to him the following: 1) intensified farming, 2) use of pesticides, 3) trophy hunting, 4) changed climatic conditions, and 5) losses during migration and wintering. In the last 40 years numerous grasslands have been changed into corn-fields, while traditional orchards with long-stemmed trees have been converted into plantation orchards, so that the Roller was handicapped in two ways: in view of feeding as well as breeding. Extinction of the Roller in this part of the world could be therefore prevented only by changed agricultural legislation, i. e. by going back to extensive farming. But isn't this already too late?

Otto Samwald, Mühlbreitenstrasse 61 A
– 8280 Fürstenfeld, Austria

Ptičji svet senožetnih sadovnjakov Bird life in traditional orchards

JOHANN BRANDNER

»Zdaj ko vzporedno s propadanjem dragocenih senožetnih sadovnjakov propada tudi svojevrstni živalski svet teh sadovnjakov, niso samo varstveniki narave tisti, ki so pričeli ceniti čase, ko je jablana bila še veliko drevo, ki je dočakalo starost in je jabolko bilo tako okusno.«

(Iz »natur« 10/85)

Senožetni sadovnjaki so del stare kmečke krajine in primer dobrodejnih vplivov člo-

veka na naravo. Dobrodejnih v dvojnem pomenu: zaradi ekstenzivnega gospodarjenja je nastala za sodobnega in v naravi predvsem rekreacijo iščočega človeka prijetna krajina. Bogato strukturirani senožetni sadovnjaki pa zagotavljajo tudi rastlinskemu in živalskemu svetu pestre življenjske možnosti.

Kaj pa so pravzaprav senožetni sadovnjaki? To so presledkaste, neenotne površine ekstenzivno gojenih sadovnjakov, ki so zasa-

jeni le na slabših, za poljedelstvo neprimer-
nih tleh. Takšna, v pokrajini raztresena tla
so zvečine travnata in jih kmetje uporabljajo
za pašo ali košnjo.

Za ornitofavno so senožetni sadovnjaki
vsestransko pomembni, saj ptice v njem
najdejo:

a) preže (tako ujede kot ptice, ki se
hranijo z žuželkami),

b) naravna dupla in špranje v starih dre-
vesih,

c) gosto vejevje kot gnezdišče (za prosto
gnezdeče vrste),

d) pevska mesta,

e) skrivališča pred plenilci,

f) v drevesni skorji bogat vir hrane,

g) pomembno prehranjevališče pozimi
(zastalo sadje),

h) počivališče za preletnike,

i) na košeninah pomemben vir hrane, pa
tudi skrivališče.

Senožetni sadovnjaki povezujejo tiste
vrste ptic, ki živijo razdrobljeno. Predstav-
ljajo pomembno povezavo med različnimi

biotopi kulturne krajine. V mnogih pogledih
spominjajo na svetle listnate gozdove, kar
se še zlasti kaže v vodnem ravnotežju in
vplivu vetra. Tako najdemo v sadovnjakih
značilne gozdne ptice, kot so sinice, drozgi
in drevesna plezalčka. Zavaljo olistenosti
drevja povzroča zmanjšana moč sončnih
žarkov pri tleh izenačenje temperature in
vlažnosti zraka. Toda osvetljenost tal v seno-
žetnem sadovnjaku je drugačna kot v go-
stem listnatem gozdu. Zato je tudi talna
vegetacija drugačna, značilna je nepreki-
njena travnata ruša. Takšna tla privlačijo
zlasti ptice, ki dajejo predost odprti pokra-
jini (ščinkavci, rumeni strnad, drevesna ci-
pa, rjavi srakoper).

Prvotno so bili senožetni sadovnjaki raz-
vrščeni okrog naselij in tako so jih uporab-
ljali kot prehod k polju, pašniku ali gozdu.
Danes najdemo le še ostanke teh krajinskih
elementov. Seveda pa predstavljajo po-
membno povezovalno vlogo. Mejijo na trav-
nike, vinograde, gozdove in polja, sprem-
ljajo pa tudi poti in ceste. Pomemben je tudi

Vrsta Species	gnezditev v sadovnjaku breeding in the orchard	gnezditev na robu breeding on the edge	prehra- njevanje feeding	prelet passage
<i>Anas platyrhynchos</i>			×	
<i>Accipiter nisus</i>			×	×
<i>Buteo buteo</i>			×	
<i>Falco tinnunculus</i>		×	×	
<i>Falco subbuteo</i>			×	
<i>Phasianus colchicus</i>	×	×	×	
<i>Coturnix coturnix</i>				×
<i>Columba oenas</i>				×
<i>Columba palumbus</i>		×		
<i>Cuculus canorus</i>	×	×	×	
<i>Dendrocopos major</i>		×	×	
<i>Dendrocopos minor</i>		×	×	
<i>Picus canus</i>		×	×	
<i>Picus viridis</i>	×	×	×	
<i>Jynx torquilla</i>	×		×	
<i>Hirundo rustica</i>		×	×	
<i>Delichon urbica</i>			×	
<i>Anthus trivialis</i>		×	×	×
<i>Motacilla alba</i>		×	×	×
<i>Motacilla cinerea</i>		×	×	
<i>Lanius collurio</i>		×	×	
<i>Muscicapa striata</i>		×	×	
<i>Ficedula albicollis</i>	×	×	×	
<i>Ficedula hypoleuca</i>				×
<i>Erithacus rubecula</i>	(×)	×	×	×
<i>Phoenicurus ochruros</i>		×	×	×
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	×		×	×
<i>Turdus torquatus</i>				×
<i>Turdus viscivorus</i>	×		×	×
<i>Turdus pilaris</i>				×
<i>Turdus merula</i>	×	×	×	
<i>Turdus philomelos</i>	×	×	×	×
<i>Aegithalos caudatus</i>	×	×	×	×
<i>Phylloscopus trochilus</i>		×		×
<i>Phylloscopus collybita</i>		×		×

Vrsta Species	gnezditov v sadovnjaku breeding in the orchard	gnezditov na robu breeding on the edge	prehra- njevanje feeding	prelet passage
<i>Locustella naevia</i>				×
<i>Acrocephalus palustris</i>		×		
<i>Sylvia atricapilla</i>		×	×	
<i>Sylvia communis</i>		×	×	
<i>Certhia brachydactyla</i>	×	×	×	
<i>Sitta europea</i>	×	×	×	
<i>Parus caeruleus</i>	×	×	×	
<i>Parus major</i>	×	×	×	
<i>Parus palustris</i>	×	×	×	
<i>Emberiza citrinella</i>		×	×	
<i>Serinus serinus</i>	×	×	×	
<i>Carduelis carduelis</i>	×		×	
<i>Chloris chloris</i>	×	×	×	
<i>Loxia curvirostra</i>				×
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>				×
<i>Fringila coelebs</i>	×	×	×	
<i>Fringila montifringilla</i>				×
<i>Passer domesticus</i>		×	×	
<i>Passer montanus</i>	×		×	
<i>Sturnus vulgaris</i>	×	×	×	×
<i>Garrulus glandarius</i>		×	×	×
<i>Pica pica</i>		×	×	×
<i>Corvus cornix</i>		×	×	×

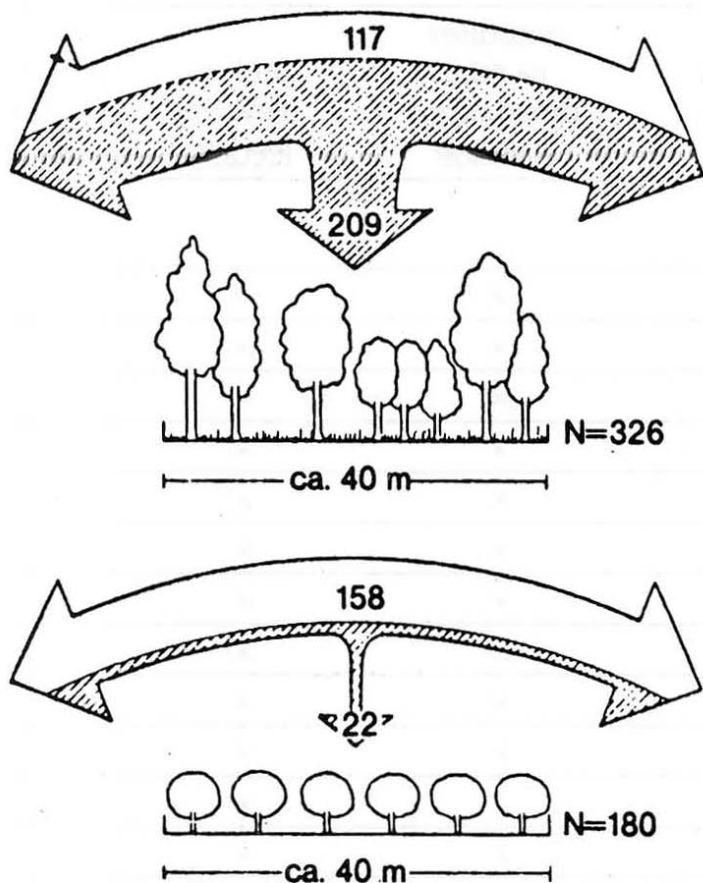
Raziskovalno področje: Hasenberg-Rettenbach (Steiermark), 27 ha
 Research area: Hasenberg-Rettenbach (Steiermark), 27 ha

Čas raziskave: 1984–87
 Time of research: 1984–87

Skupno število vrst: 55
 Total number of species: 55

Število vrst, ki so gnezdile v senožetnih sadovnjakih: 22 (40 %)
 Number of species breeding in traditional orchards: 22 (40 %)

Popis ptic v senožetnih sadovnjakih Hasenberg-Rettenbach v letih 1984–87
 List of birds registered in traditional orchards Hasenberg-Rettenbach during 1984–1987

Prelet (belo polje) in zadrževanje (šrafirano) v senožetnem sadovnjaku (zgoraj) in plantažnem sadovnjaku (spodaj)

Passage (white field) and use of resources (hatched field) in traditional orchard (above) and plantation orchard (below)

Senožetni sadovnjak – Traditional orchard

Zadrževanje: *Parus caeruleus*, *Passer domesticus*, *Fringilla coelebs*, *Parus major*, *Certhia brachydactyla*, *Chloris chloris*, *Turdus merula*, *Sturnus vulgaris*, *Muscicapa striata*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Sylvia atricapilla*, *Phylloscopus trochilus*, *Motacilla alba*, *Serinus serinus*, *Dendrocopos major*, *Phylloscopus collybita*, *Parus montanus*

Prelet: *Delichon urbica*, *Hirundo rustica*, *Apus apus*, *Falco tinnunculus*, *Corvus frugilex*

Plantažni sadovnjak – Plantation orchard:

Zadrževanje: *Turdus merula*, *Parus major*, *Parus caeruleus*, *Chloris chloris*, *Passer domesticus*

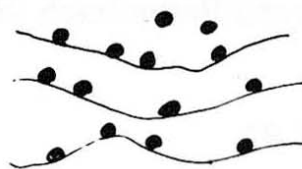
Prelet: *Delichon urbica*, *Hirundo rustica*, *Apus apus*, *Sturnus vulgaris*, *Streptopelia turtur*, *Columba palumbus*, *Vanellus vanellus*, *Corvus frugilex*, *Fringilla coelebs*

robni učinek senožetnih sadovnjakov. Povsem drugačen je ta učinek pri intenzivno izkoriščanih plantažnih sadovnjakih. Geometrično natančne površine z nizkim sadnim drevjem s svojo monotonijo pticam ne zagotavljajo dovolj dejavnostnih možnosti.

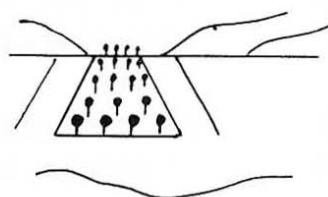
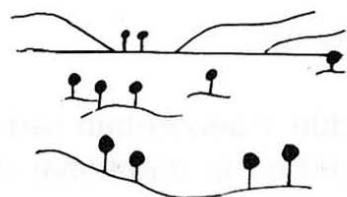
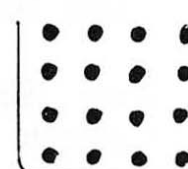
Žal vse bolj in bolj prevladujejo plantažni sadovnjaki. Razen pomanjkanja gnezditvenih možnosti, zlasti za duplarice, pomeni največjo slabost teh nasadov škropljenje s kemičnimi sredstvi za zaščito rastlin. Raziskave s področja Bodenskega jezera so pokazale, da je od več tisoč listov plantažnega drevja le 1–10 % objedenih v primerjavi z do 80 % objedenostjo v senožetnih sadovnjakih. Tako v ekstenzivno obdelovanih plantažah najbolj primanjkuje hrane za mladiče. Prav tako je primanjkuje za semejede vrste ptic, saj travo pod drevjem sproti kosijo ali pa jo celo kemično zatirajo. Tako ugotovljeno število ptic, ki so iskale hrano v sadovnjaku, kot onih, ki so sadovnjak samo preletele, kaže na veliko večjo privlačnost senožetnega sadovnjaka v primerjavi s plantažnim.

V prihodnje bomo morali senožetnim sadovnjakom posvetiti več pozornosti. Izginjevanje čuka in to, da je smrdokavra postala že prav redka, smemo brez dvoma pripisati tudi izginjaju teh čudovitih biotopov. Mislim, da gre pri tem tudi za vprašanje dobrega

Senožetni sadovnjak
Traditional orchard

Plantažni sadovnjak
Plantation orchard

Robni učinek (po Weissu, 1981)
Marginal effect (according to Wiess 1981)

okusa, ko govorimo o ohranjanju teh dragocenih krajinskih prvin. Spet naj bi odkrili plmeniti okus starožitnih sort jabolk in jih znali ponovno ceniti, sicer pa, zakaj ne bi ljubkosti in harmonije teh krajinskih oblik tudi rekreativno vrednotili? Ko pa bodo v prizadevanja za ohranitev teh sestojev vključeni tudi gospodarski ukrepi, bo to dobro tako za ljudi kot za ptice.

*Johann Brandner, Puchstrasse 9, 8430
Leibnitz, Austria*

Ptiči Veržeja in okolice **The birds of Veržej and its vicinity**

A. BIBIČ, F. JANŽEKOVIC

1. UVOD

Reka Mura je zadnja večja slovenska reka, na kateri še ne stoji (v Sloveniji) nobena hidroelektrarna. Njeni logi zagotavljajo dom mnogim živalskim vrstam, tudi pticam. Že v kratkem pa naj bi na reki Muri zgradili 8 hidroelektrarn, ki bi temeljito spremenile podobo pokrajine in grobo posegle v ekosistem.

Namen članka je predstaviti ornitofavno Veržeja, kraja ob reki Muri, in navezanost ptic na določene biotope ob tej reki. Podobno raziskavo je opravil že GREGORI s sodelavci (1983), zato je zanimiva tudi primerjava.

2. METODE DELA

Ornitofavno Veržeja sva popisovala v okviru Ornitološke skupine Mladinskega raziskovalnega tabora »Mura 86« v času od 26. 6. do 5. 7. 1986, torej na vrhuncu gnezditvene sezone.

Summary

Traditional orchards with long-stemmed trees and grazing grass between them are increasingly giving way to plantation orchards with short-stemmed trees, where grass is being simultaneously cut or even chemically exterminated. The results of an extensive research have shown that birds grossly favour the traditional orchards, for in the plantation orchards they do not have any real chances to take cover, feed, breed and rear their young. At the same time questions concerning the outward appearance of landscape and the quality of life itself arise: wouldn't we like to rediscover the noble flavour of the old sorts of apples and thus save the birds of traditional orchards.

Ptice sva popisovala po biotopih po metodi transektov z označevanjem prisotnosti vrst. Popisovala sva v času od tretje ali sedme ure zjutraj do dvanajste ure in v popoldanskih ter večernih urah. Uporabljala sva daljnogleda povečav 8×30 in 12×40 . Ptice sva tudi lovila in obročkala, pri čemer sta nama pomagala Franc Bračko in Rajko Koražija. Ptice smo lovili s štirimi najlonskimi mrežami velikosti $3,3 \times 12$ m. Ptice smo privabljali s posnetki na magnetofonskem traku. Pozorna pa sva bila tudi na ptičje sledi, izbljuvke, iztrebke in gnezda. S takšnimi metodami sva obdelala približno 2 km širok in 10 km dolg pas ob reki Muri.

3. REZULTATI

Zbrani rezultati so prikazani v razpredelnici. V razpredelnici je navedena vrsta ptice, njen status in biotopi, v katerem je bila opazovana.

STATUS

Ptice sva popisovala samo v gnezditvenem času, zato sva jih razvrstila v tri kategorije:

- negnezdilec: ptica na raziskani lokaliteti ne gnezdi, zadržuje se občasno, tudi spolno nezreli osebki,

- možni gnezdilec: možno je, da ptica na raziskani lokaliteti gnezdi – vrste, pri katerih nisva dobila dovolj trdnih dokazov za gnezdenje, ki pa na širšem geografskem področju (Pomurje) gnezdijo,

- gnezdilec: ptica na raziskani lokaliteti gnezdi – našla sva gnezdo, speljane mladiče, jajca, jajčne lupine, opazovala sva ptico s hrano v kljunu, ali pa se je vedla tipično gnezditveno (po OAS kode od 6 do 16).

BIOTOPI

Opazovane ptice sva kategorizirala po

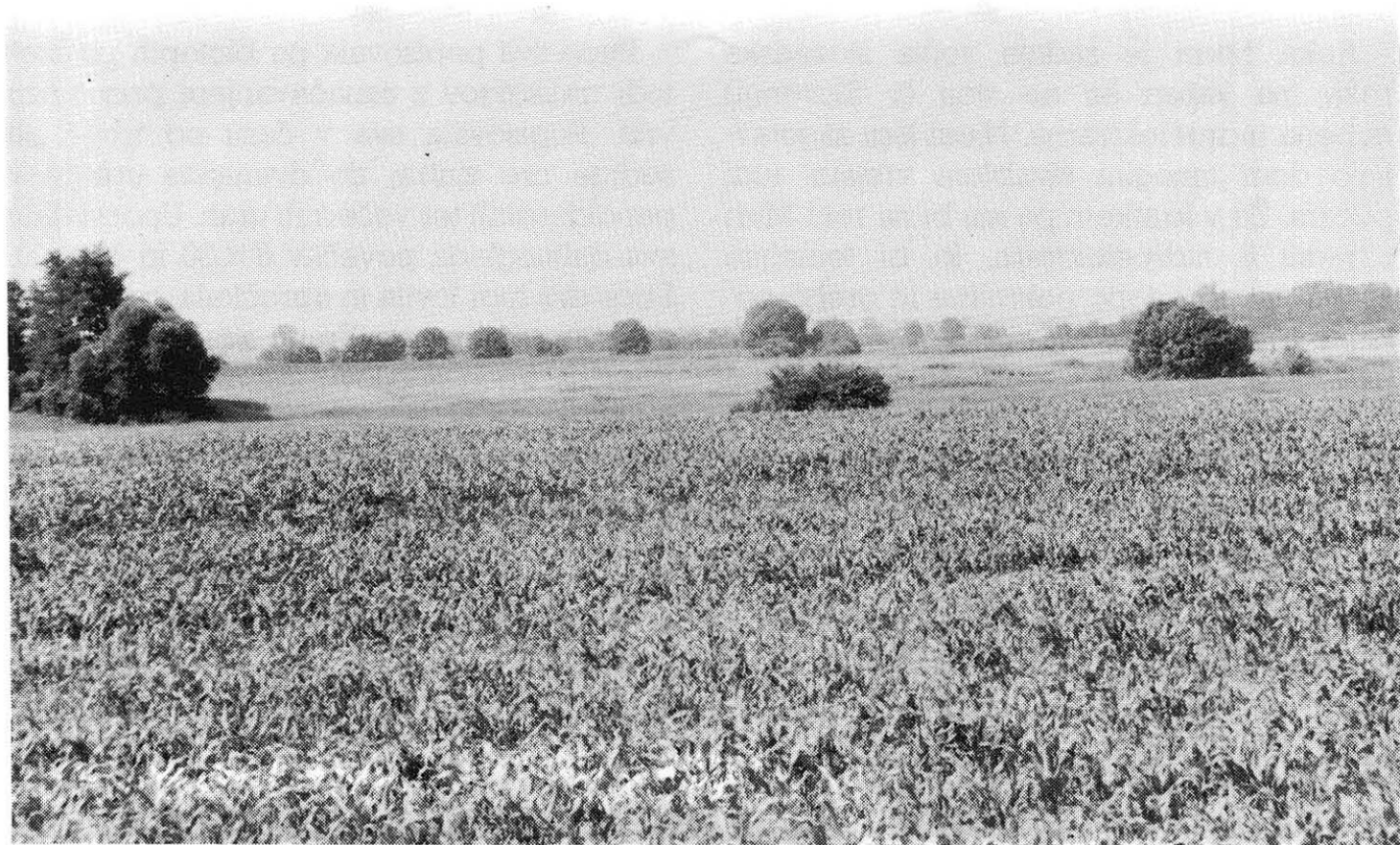
biotopih, v katerih sva jih opazovala. Zaradi časovne omejenosti tabora nisva mogla zbrati dovolj podatkov o gnezdenju ptic v biotopih, zato sva se morala zadovoljiti s podatki o zadrževanju ptic v biotopih. Ptice, ki so letale nad biotopom, pa nanj niso prehrambeno vezane, nisva upoštevala. Primer: siva čaplja *Ardea cinerea* preletava gozd, vendar si v njem ne išče hrane, medtem ko je kragulj *Accipiter gentilis* nanj prehrambeno vezan.

Biotope sva razdelila na štiri kategorije:

Gozd – svetel, mešan gozd, občasno poplavljen, z močno podrastjo (dosti enoletnih rastlin); log in gozdni obronki, močno obraščeni z grmičevjem; loke; gozdne jase in poseke; obraščena, utrjena rečna obrežja.

Agrocenoze – obdelana polja; košeni in nekošeni travniki – meje med polji in travniki so večinoma zarasle s skupinami dreves in grmovjem.

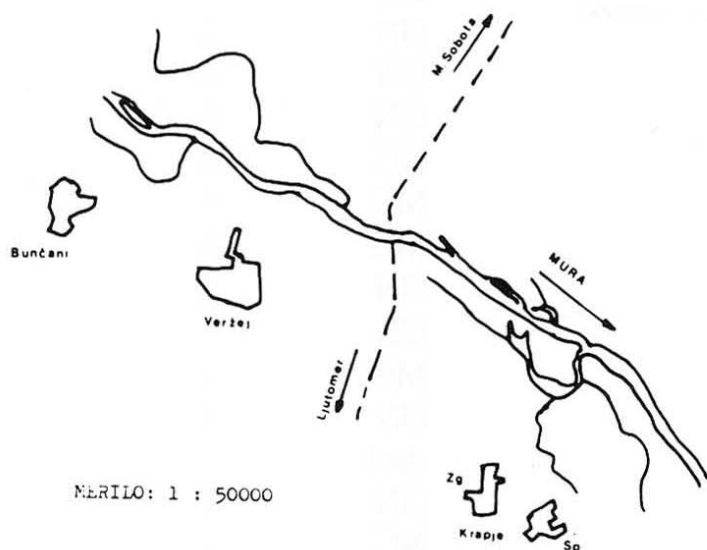
Vode – reka Mura s prodišči; mrtvice z

Agrokulturno področje v okolici Bunčanov
Agricultural area in the vicinity of Bunčani (F. Janžekovič)

okoliškim rastjem; zarasle in nezarasle gramoznice.

Naselja – vasi Veržej, Bunčani, Zgornje in Spodnje Krapje.

Karta obravnavanega področja
Chart of the dealt with area

Z vrstami najbogatejši biotop je gozd, kjer sva zasledila 46 vrst, sledijo agroecenoze z 41 vrstami, v naseljih sva jih zasledila 24, v vodnih biotopih pa 21 vrst.

4. DISKUSIJA

Ugotovila sva 71 taksomov, 69 vrst in 2 rodova, poleg tega sva pri domačinu Francu Kosiju, ki nama je tudi sicer pomagal pri delu, našla nagačenega velikega škurha (*Numenius arquata* najden onemogel v snegu decembra 1983 v bližini Veržeja) in beločelo gos (*Anser albifrons*, ustreljena januarja 1980 v bližini Veržeja).

Potrjujeva ugotovitve GREGORIJA in sodelavcev (1983), da so obmurski logi zelo bogati tako po številu vrst kot tudi po številčnosti samih vrst, enako pa lahko rečeva tudi za polja in travnike. Mnenja sva, da so ujede in sove številnejše, kot to navaja prejšnja raziskava. V primerjavi s prejšnjo raziskavo sva odkrila nekaj novih vrst (na področju Veržeja in Bunčanov 26 novih vrst,

9 vrst pa je novih za celotno dolino reke Mure), predvsem to velja za nepevce. Po količini in vsebini sovjih izbljuvkov kot tudi po številu sov in ujed meniva, da imajo le-te hrane dovolj. Glede na neprijetnosti, ki smo jih imeli v gozdovih s krvopivskimi insekti, in glede na rezultate biološke skupine (ustno poročilo), lahko zatrdiva, da je tudi mnogočlenarjev dovolj. S prehrabnega stališča imajo ptice zdaj še vse možnosti za nemoteno življenje. Misliva, da smo dolžni poskrbeti, da tako tudi ostane!

Obmurski logi bodo pri graditvi hidroelektrarn najbolj prizadeti. Prav v njih pa se zadržuje največ ptic in njihove hrane. Z večjim posegom v ekosistem pa se lahko ravnotežje hitro poruši, kar se bo negativno odražalo tudi na pticah. Zelo verjetno se bo njihovo število drastično zmanjšalo, vrste, ki gnezdiijo izključno v gozdu, pa bodo verjetno izginile.

Med obravnavanimi vrstami ptic pa bi se zadržala pri naslednjih: BELA ŠTORKLJA *Ciconia ciconia*: našli smo eno prazno in eno zasedeno gnezdo s štirimi mladiči. Na obravnavanem področju ni pogosta vrsta. NAVADNA POSTOVKA *Falco tinnunculus*: presenečena sva nad številčnostjo te vrste. Na obravnavanem področju sva zasledila vsaj štiri pare. PREPELICA *Coturnix coturnix*: maloštevilna vrsta, zasledila sva jo le enkrat. MALI DEŽEVNIK *Charadrius dubius*: prijetno sva bila presenečena nad zadrževanjem in gnezdenjem malih deževnikov na poljih sladkorne pese. Očitno se vrsta prilagaja novim biotopom. VELIKI SKOVNIK *Otus scops*: najino opazovanje je edini znani podatek o prisotnosti (možnem gnezdenju) te vrste v Pomurju. ČOPASTI ŠKRJANEC *Galerida cristata*: vrsta je v obravnavanem predelu zelo pogosta. Na polju ob železniški postaji sva v dolžini cca. 1 km našla 5 pojočih samcev. POLJSKI ŠKRJANEC *Alauda arvensis*: zanj velja enako kot za prej navedeno vrsto. RJAVI SRAKOPER *Lanius collurio*: označila sva ga kot zelo številno vrsto v vseh biotopih.

IME VRSTE	STATUS	BIOTOP
1. Siva čaplja <i>Ardea cinerea</i>	GN	V
2. Bela štoklja <i>Ciconia ciconia</i>	GN	A, N, G
3. Beločela gos <i>Anser albifrons</i>	meh	
4. Mlakarica <i>Anas platyrhynchos</i>	GN	G
5. Kragulj <i>Accipiter gentilis</i>	GN	G, V
6. Navadna kanja <i>Buteo buteo</i>	GN	A, G
7. Navadna postovka <i>Falco tinnunculus</i>	GN	A, G, N
8. <i>Falco sp.</i>	NG	A
9. Jerebica <i>Perdix perdix</i>	MG	A
10. Prepelica <i>Coturnix coturnix</i>	MG	A
11. Fazan <i>Phasianus colchicus</i>	GN	A
12. Zelenonoga tukalica <i>Gallinula chloropus</i>	GN	G, V
13. Črna liska <i>Fulica atra</i>	MG	V
14. Mali deževnik <i>Charadrius dubius</i>	GN	A, V
15. Veliki škurh <i>Numenius arquata</i>	meh	
16. Mali martinec <i>Tringa hypoleucos</i>	GN	V
17. Navadna čigra <i>Sterna hirundo</i>	NG	V
18. Grivar <i>Columba palumbus</i>	GN	A, G, N
19. Turška grlica <i>Streptopelia decaocto</i>	GN	G, N
20. Divja grlica <i>Streptopelia turtur</i>	GN	A
21. Navadna kukavica <i>Cuculus canorus</i>	GN	A, G
22. Pegasta sova <i>Tyto alba</i>	MG	A
23. Veliki skovik <i>Otus scops</i>	MG	N
24. Čuk <i>Athene noctua</i>	MG	N
25. Lesna sova <i>Strix aluco</i>	GN	A
26. Mala uharica <i>Asio otus</i>	MG	A
27. Črni hudournik <i>Apus apus</i>	MG	G, N, V
28. Vodomec <i>Alchedo atthis</i>	MG	V
29. Smrdokavra <i>Upupa epops</i>	GN	A
30. Vijeglavka <i>Jynx torquilla</i>	MG	G
31. Zelena žolna <i>Picus viridis</i>	GN	A, G
32. Veliki detel <i>Dendrocopos major</i>	GN	G
33. Čopasti škrjanec <i>Galerida cristata</i>	GN	A
34. Poljski škrjanec <i>Alauda arvensis</i>	GN	A
35. Kmečka lastovka <i>Hirundo rustica</i>	GN	A, G, N
36. Mestna lastovka <i>Delichon urbica</i>	GN	A, G, N
37. Bela pastirica <i>Motacilla alba</i>	GN	A, G, N
38. Stržek <i>Troglodytes troglodytes</i>	GN	G
39. Taščica <i>Erithacus rubecula</i>	GN	V
40. Šmarnica <i>Phoenicurus ochruros</i>	GN	A, N
41. Prosnik <i>Saxicola torquata</i>	GN	A, G
42. Kos <i>Turdus merula</i>	GN	A, G, N
43. Cikovt <i>Turdus philomelos</i>	GN	G
44. Carar <i>Turdus viscivorus</i>	MG	A, G
45. Močvirska trstnica <i>Acrocephalus palustris</i>	GN	G, V

IME VRSTE	STATUS	BIOTOP
46. Sprična trstnica <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	GN	V
47. Siva pesnica <i>Sylvia communis</i>	MG	A
48. Črnoglavka <i>Sylvia atricapilla</i>	GN	A, G, N
49. Vrbja listnica <i>Phylloscopus collybita</i>	GN	A, G
50. Sivi muhar <i>Muscicapa striata</i>	GN	A, G, V
51. <i>Ficedula sp.</i>	MG	G
52. Dolgorepka <i>Aegithalos caudatus</i>	GN	G
53. Močvirska sinica <i>Parus palustris</i>	GN	G
54. Plavček <i>Parus caeruleus</i>	GN	G
55. Velika sinica <i>Parus major</i>	GN	A, G
56. Brglez <i>Sitta europaea</i>	GN	G
57. Kratkoprsti plezavček <i>Certhia brachydactyla</i>	GN	G
58. Plašica <i>Remiz pendulinus</i>	GN	V
59. Kobilar <i>Oriolus oriolus</i>	GN	A, G
60. Rjavi srakoper <i>Lanius collurio</i>	GN	A, G, N
61. Šoja <i>Garrulus glandarius</i>	GN	A, G
62. Sraka <i>Pica pica</i>	GN	GN
63. Kavka <i>Corvus monedula</i>	GN	N
64. Siva vrana <i>Corvus corone cornix</i>	MG	A, G, N
65. Škorec <i>Sturnus vulgaris</i>	GN	A, G, N
66. Domači vrabec <i>Passer domesticus</i>	GN	A, G, N
67. Poljski vrabec <i>Passer montanus</i>	GN	A, G
68. Ščinkavec <i>Fringilla coelebs</i>	GN	A, G, N
69. Grilček <i>Serinus serinus</i>	GN	A, G, N
70. Zelenec <i>Chloris chloris</i>	GN	A, G, N
71. Lišček <i>Carduelis carduelis</i>	GN	A, G, N
72. Dlesk <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	GN	G, V
73. Rumeni strnad <i>Emberiza citrinella</i>	GN	A, G, N

Legenda k tabeli:

Status:

NG – negnezdilec, nonbreeder

MG – možni gnezdilec, possible breeder

GN – gnezdilec, breeder

Biotop:

A – agrocenoze, agricultural areas

G – gozd, forest

N – naselja, urban zones

V – vode, waters

SRPIČNA TRSTNICA *Acrocephalus scirpaceus*: speljani mladiči, ki smo jih 3. 7. 86 ujeli skupaj s starši v trstišču pri Bunčanih, so dokaz za gnezditve v teh predelih. KOS *Turdus merula*: ptico, ki jo lahko v mestih srečamo na vsakem koraku, smo opazovali le poredko. KOBILAR *Oriolus oriolus*: njegov »du-du-lio« naju je spremljal na vsakem koraku. RUMENI STRNAD *Emberiza citrinella*: v obravnavanem področju zelo številna vrsta. Številni pojoči rumeni strnadi so naju spremljali na vsakem koraku.

V spisku opazovanih vrst, ki sva jih glede na ustreznost biotopa in na dosedanje podatke pričakovala, pa manjkajo predvsem vrste, ki živijo v grmovju in podrasti (penice, listnice, drevesna cipa). Tudi maloštevilnost detlov in žoln naju je presenetila. Medtem ko pomanjkanje grmovnih vrst pripisujeva predvsem metodam dela (premalo lova z mrežami, pa si majhnega deleža detlov in žoln ne znava razložiti.

5. ZAKLJUČKI

a) Ornitofavno sva popisovala od 29. 6. do 5. 7. 1986, torej na vrhuncu gnezditvene sezone.

b) Na obravnavanem področju sva zasledila 55 gnezdilcev, 14 možnih gnezdilcev, 2 negnezdilca, pri domačinu Francu Kosiju pa sva našla nagačeni še dve novi vrsti.

c) V primerjavi z raziskavo, ki so jo opravili GREGORI in sodelavci (1983), sva odkrila 9 novih vrst v dolini reke Mure, pa tudi za ujede in sove meniva, da so številnejše, kot to navaja prejšnja raziskava.

d) S pticami zelo bogata so agrokulturna področja, kjer sva zasledila 41 vrst.

e) Gozdnati predeli ob reki Muri so s ptičjimi vrstami najbogatejši biotop (46 vrst) na obravnavanem področju. S posegom v ta biotop ne bi spremenili le estetske podobe pokrajine, temveč bi tudi korenito spremenili ornitofavno tega področja.

6. Literatura

GREGORI, J., & sodelavci (1983): Favna ptičev in sesalcev ob Muri, PMS.

GREGORI, J. (1940): Ornitološkim raziskavam v dolini Mure na rob, *Acrocephalus* 19-20: 19.

NOVAK, T. (1986): Mura in električna energija, *Proteus* 48: 243-244.

Summary

Veržej is a village by the Mura River with its characteristic inundated groves, threatened to be destroyed by the planned chain of eight hydro-power plants. The authors separated the entire region according to its habitats (forest, agrocenosis, waters and settlements) and registered, from June 26th to July 5th, 71 bird species. They established that the most frequent birds in this region were Crested Lark (*Galerida cristata*), Skylark (*Alauda arvensis*), Golden Oriole (*Oriolus oriolus*) and Red-backed Shrike (*Lanius collurio*). Surprisingly frequent was Kestrel, and they were surprised by the breeding of Little Ringed Plover (*Charadrius dubius*) in the field of white beet.

Andrej Bibič, Osojnikova 7, 62000 Maribor

Franc Janžekovič, PF, Koroška 160, 62000 Maribor

Gnezdenje čopastega ponirka *Podiceps cristatus* v koloniji na ribnikih v Račah

Colony breeding of the Great Crested Grebe *Podiceps cristatus* on ponds at Rače

MILAN VOGRIN

1. Uvod

Z gnezdenjem čopastega ponirka *Podiceps cristatus* pri nas se je bolj poglobljeno ukvarjal in o tem tudi poročal le Borut ŠTUMBERGER (Acrocephalus 8–9, 81). Prav tako poroča, da v letih 78–81 ni bilo zaslediti, da bi čopasti ponirek gnezdil v koloniji.

V Račah pri Mariboru sem izkoristil priložnost, ki se je ponujala zaradi nizke vode tamkajšnjih ribnikov in dodobra proučil gnezdenje čopastega ponirka v koloniji.

2. Opis biotopa

V Račah za vasjo so trije ribniki, ki so last AGROKOMBINATA Maribor – TOZD Ribe. Tukaj poteka intenzivna gojitev rib. Na ta na-

čin imajo ptiči, ki se tukaj zadržujejo, na voljo obilico hrane.

Za gnezditev je najbolj pomemben Veliki ribnik, ki meri 16 ha. Na zahodni strani je vse do brega obdan z gozdom, na južni strani meji na Mali ribnik, na vzhodni strani na ribnik Gajič, na severni pa na manjše bajerje.

Severna in vzhodna stran je tudi poraščena z rogozom in je za gnezdilce tudi najpomembnejša. V severnem delu je tudi podolgovat otok, velikosti 30 × 3 m, ki je prav tako zaraščen. Največ je kopriv in črne jelše. Tukaj gnezdi čopasta črnica *Aythya fuligula*.

Rogoz postopoma zarašča tudi zahodni del, vendar ga žal kosijo, tako da ga je iz leta v le-

1. Great Crested Grebe *Podiceps cristatus* during breeding (Pragersko – May 29th, 1988)

to na vsem ribniku manj. Voda je globoka od 30 cm v severnem delu, do 100 cm na južni strani, pri zapornici, kjer vodo izpuščajo, tudi globlja (2 m).

Ostala dva ribnika, Mali in Gajič, sta veliko manj pomembna v gnezditveni sezoni. Njuna funkcija se pokaže na preletu.

3. Gnezditev

Že Štumberger (1981) ugotavlja, da bi ribniki v Račah lahko služili čopastemu ponirku kot gnezdišče.

Sam sem na omenjeno lokaliteto prvič prišel leta 1984 in še isto leto opazil čopastega ponirka, ki je vodil dva (2) mladiča – 18. 7. Kljub pozornemu opazovanju nisem zasledil nobenega primerka več.

Leta 1985 je v Velikem ribniku gnezdilo najmanj pet (5) parov čopastega ponirka.

Leta 1986 pa sem ribnik pregledal bolj natančno, s tem da sem brodil po vodi. Tudi uspeh ni izostal. 4., 8., 19. in 23. 7. sem našel sedem (7) gnezd.

Vsa gnezda so bila skoraj izključno grajena iz rogoza, le nekaj je bilo tudi drugih vodnih rastlin. Globina vode je znašala od 36 do 61 cm.

Vsa gnezda razen enega, ki je bilo na odprti vodni površini, so bila med rogozom v severnem delu ribnika.

1986:

1. gnezdo

40 m od brega, pri otoku
grajeno od dna, kupčasto
sp. premer gnezda: 47 cm
zg. premer gnezda: 17 cm
5 jajc

2. gnezdo

pri otoku
ploščato
premer gnezda: 40 cm
4 jajca

3. gnezdo

pri otoku
kupčasto
premer gnezda: 38 cm
5 jajc

4. gnezdo

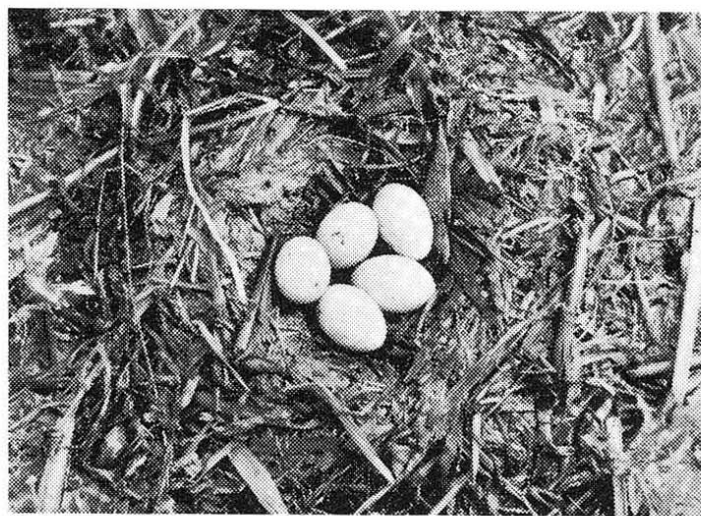
na odprti vodni površini
ploščato
jajca?

5. gnezdo

20 m od brega
kupčasto
sp. premer gnezda: 68 cm
zg. premer gnezda: 18 cm
višina gnezda: 18 cm
3 jajca

Pri tem sem opazil, da so gnezda 1, 2, 3 in gnezda 5, 6, 7 vsako zase bila povezana v rahlo kolonijo. Gnezda pri otoku (1, 2, 3) so bila med sabo oddaljena največ 20 m v nekakšnem trikotniku. Podobno je bilo z gnezdi, ki so bila v bližini brega (5, 6, 7).

Leta 1987 sem 8. 6. ponovno pregledal Veliki ribnik. Takrat sem našel kar enajst (11) gnezd čopastega ponirka, ki so bila še bolj povezana v kolonijo. Tudi tokrat so bila gnezda skoraj izključno grajena iz rogoza. Globina vode pri gnezdih je znašala od 47 do 57 cm. Vsa gnezda so se nahajala med rogozom. Takrat sem meril tudi jajca.

1 – Gnezdo čopastega ponirka *Podiceps cristatus* s petimi (5) še belimi jajci – začetek valjenja (4. 7. 86 – 3. gnezdo)

2. The nest of Great Crested Grebe *Podiceps cristatus* containing five (5) still white eggs – beginning of incubation (July 4th, 1986 – 3rd nest)

6. gnezdo

20 m od brega
kupčasto
sp. premer gnezda: 45 cm
zg. premer gnezda: 29 cm
višina gnezda: 13 cm
4 jajca

7. gnezdo

10 m od brega
kupčasto
sp. premer gnezda: 38 cm
zg. premer gnezda: 20 cm
višina gnezda: 10 cm
1 jajce, 1 mladič

Gnezda od 1–10 so bila v severnem delu Velikega ribnika, desno od otoka (gledano proti S). Bila so presenetljivo blizu, saj razdalja med najbolj oddaljenima ni bila večja od 30 metrov.

To vsekakor kaže, da so v tem letu čopasti ponirki gnezdili v koloniji.

Levo od otoka se je nahajalo le eno gnezdo (11.), sicer pa je ta del bil tudi znatno manj zaraščen.

V letu 1988 sem ribnik kontroliral 27. 6. V ribniku sem našel devet (9) gnezd, od katerih je bilo pet že zapuščenih. Globina vode je znašala od 31 do 59 cm.

1987:

1. gnezdo

kupčasto, grajeno od dna
sp. prem. gnezda: 47 cm
zg. prem. gnezda: 30 cm
višina gnezda: 8 cm
4 jajca:
53,6 × 37,0 mm
52,8 × 37,5 mm
55,1 × 36,8 mm
54,6 × 36,2 mm

2. gnezdo

kupčasto, grajeno od dna
sp. prem. gnezda: 57 cm
zg. prem. gnezda: 30 cm
višina gnezda: 8 cm
1 jajce + lupine
52,9 × 37,0 mm

3. gnezdo

kupčasto
sp. prem. gnezda: 45 cm
zg. prem. gnezda: 28 cm
višina gnezda: 10 cm
4 jajca:
54,2 × 36,6 mm
55,2 × 36,2 mm
53,0 × 36,5 mm
53,7 × 36,1 mm

4. gnezdo

kupčasto, grajeno od tal
sp. prem. gnezda: 60 cm
zg. prem. gnezda: 25 cm
višina gnezda: 6,5 cm

3 jajca + lupine
53,4 × 35,7 mm
50,3 × 35,7 mm
51,6 × 36,5 mm

5. gnezdo

kupčasto, grajeno od tal
sp. prem. gnezda: 54 cm
zg. prem. gnezda: 28 cm
višina gnezda: 9 cm
1 jajce + lupine
52,3 × 35,0 mm

6. gnezdo

kupčasto, grajeno od tal
sp. prem. gnezda: 38 cm
zg. prem. gnezda: 32 cm
višina gnezda: 6 cm
4 jajca:
53,9 × 36,7 mm
54,3 × 36,6 mm
51,6 × 37,2 mm
53,8 × 37,1 mm

7. gnezdo

ploščato, grajeno od tal
sp. prem. gnezda: 37 cm
zg. prem. gnezda: 23 cm
višina gnezda: 4 cm
3 jajca
56,0 × 36,5 mm
59,5 × 36,3 mm
59,0 × 36,7 mm

8. gnezdo

kupčasto, grajeno od dna

Vseh devet (9) gnezd se je nahajalo tako kot lani v koloniji. Tudi tokrat razdalja med najbolj oddaljenima gnezdoma ni znašala več kot 30 metrov.

4. Gnezditvena gostota

Gnezditvena gostota je nihala iz leta v leto, pač odvisno od števila ponirkov, ki so takrat gnezdili.

Tako je leta 1986, ko je gnezdilo sedem parov, prišlo na 1 par 2,28 ha vodne površine. Leta 1987, ko je gnezdilo 11 parov, je na 1 par prišlo le 1,45 ha vodne površine.

Leta 1988 pa je gnezdilo 9 parov, na 1 par pa

sp. prem. gnezda: 46 cm
zg. prem. gnezda: 22 cm
višina gnezda: 6,5 cm
4 jajca
53,7 × 35,6 mm
53,8 × 35,7 mm
52,0 × 35,0 mm
53,9 × 35,6 mm

9. gnezdo

kupčasto, grajeno od dna
sp. prem. gnezda: 55 cm
zg. prem. gnezda: 27 cm
višina gnezda: 11 cm
1 jajce + 1 mladič
54,9 × 36,3 mm

10. gnezdo

kupčasto, grajeno od dna
sp. prem. gnezda: 53 cm
zg. prem. gnezda: 28 cm
višina gnezda: 10 cm
4 jajca:
56,5 × 35,3 mm
55,6 × 37,5 mm
59,6 × 36,7 mm
59,8 × 36,2 mm

11. gnezdo

pri otoku, kupčasto, grajeno od dna
premer gnezda: 49 cm
višina gnezda: 9 cm
2 jajci
59,6 × 37,4 mm
57,9 × 38,9 mm

1988:

1. gnezdo

ploščato, grajeno od tal

premer gnezda: 44 cm

3 jajca:

52,9 × 35,8 mm

50,8 × 35,8 mm

53,0 × 35,1 mm

2. gnezdo

kupčasto, grajeno od tal

sp. prem. gnezda: 44 cm

zg. prem. gnezda: 31 cm

višina gnezda: 7 cm

3 jajca:

51,0 × 34,4 mm

48,5 × 33,6 mm

51,0 × 34,6 mm

3. gnezdo

kupčasto, grajeno z dna

sp. prem. gnezda: 25 cm

zg. prem. gnezda: 23 cm

višina gnezda: 7 cm

3 jajca:

55,1 × 36,3 mm

54,7 × 36,8 mm

57,2 × 35,4 mm

4. gnezdo

kupčasto, grajeno z dna

sp. prem. gnezda: 50 cm

zg. prem. gnezda: 28 cm

višina gnezda: 12 cm

1 jajce – se oglašja mladič + lupine

52,1 × 37,6 mm

je prišlo 1,78 ha vodne površine.

Sama gnezda pa so bila še na veliko bolj skoncentriranem področju. Zaraščenost z rogozom v severnem delu Velikega ribnika je znašala okrog 15 arov (1500 m²).

Tako je v letu 1986 prišlo eno gnezdo na 2,14 ara (214 m²), v letu 1987 eno gnezdo na 1,36 ara (136 m²), v letu 1988 pa eno gnezdo na 1,66 ara (166 m²).

5. Gnezdišče

Zanimiva je izbira gnezdišča na Velikem ribniku glede globine. Čopasti ponirek je gnezdil na globini, ki je znašala od 30 do 60

cm. Ta predel je tudi najbolj zaraščen. Tako si je tukaj čopasti ponirek izbral plitvejši del za gnezdenje, medtem ko si v globljem delu išče hrano. To je v nasprotju z ugotovitvami Štumbergerja (1981), ko pravi, da mu za izbiro gnezdišča bolj ustrezajo globlje vode.

Menim, da za čopastega ponirka ni tako važna globina vode (seveda ne sme biti prenizka). Veliko bolj rabi vode, ki so bogate z ribami, in ustrezno zaraščenost za gnezditev. Za to govori tudi dejstvo, da na Malem ribniku in ribniku Gajiču čopasti ponirek ne gnezdi. Oba ribnika imata enako globino kot Veliki, v obeh je tudi dovolj rib, nista pa zaraščena. Torej je ponirku v prvi vrsti važna varnost pri gnezditvi, šele zatem pride ostalo.

6. Gnezdo

V treh letih (86–88) sem našel 22 gnezd. Skoraj vsa so v celoti zgrajena iz rogoza, drugega rastlinstva skoraj ni. Praktično so se vsa nahajala med rogozom, razen enega (l. 86), ki je bilo na odprti vodni površini. Pri tem so bila gnezda tudi »pripeta« na rogoz.

Gnezda so zelo dobro ohranjena in v večini primerov kupčasta (18), le nekaj je bilo ploščatih (4). Pri nekaterih primerih iz vode gleda tudi do 18 cm gnezda (l. 86, gnezdo 5).

2 – Gnezdo čopastega ponirka *Podiceps cristatus* s štirimi (4) že rumeno rjavimi jajci – proti koncu valjenja (4. 7. 86 – 2. gnezdo)

3. The nest of Great Crested Grebe *Podiceps cristatus* containing four (4) already yellow-brown eggs – towards the end of incubation (July 7th, 1986 – 2nd nest)

Prav tako so grajena tudi precej na široko in so tudi zaradi tega precej masivna. V večini primerov so gnezda vlažna.

7. Jajca

Jajca, ki sem jih našel v treh letih (63), so bila precej različna po barvi in tudi velikosti. To je povsem razumljivo, saj so v začetku, ko ptič jajca še nese, snežno bela, pozneje pa se navzamejo barve rastlinstva. Tako sem našel bela, krem, svetlo rjava in tudi zlato rumena jajca.

Barva jajc je v veliki meri odvisna tudi od pokrivanja, čeprav ima pokrivanje jajc povsem drugačen, maskirni namen. Čeprav sem večino ponirkov presenetil na gnezdu, ko so valili, sem skoraj pri vseh naletel na pokrito leglo. Posebno pri dobro pokritih leglih dobiš občutek, da je gnezdo prazno.

8. Mladiči

Pri takem pregledovanju lahko, če imamo srečo, naletimo tudi na mladiče. Sam sem imel takšno srečo dvakrat (leta 86 – 7. gnezdo, leta 87 – 9. gnezdo).

Večkrat pa sem zraven jajc naletel še na lupine, kar priča o tem, da so se nekateri mladiči že izvalili in da se mladiči valijo drug za drugim.

Prav tako sem opazil, da se mladiči še vračajo na gnezdo. Tukaj verjetno nekaj časa še prenočujejo, počivajo pa tudi čez dan. Kako bi si sicer drugače razlagali moje opazovanja 13. 6. 1987 dopoldan, ko sem na 2. gnezdu opazil mladiče, ki so takoj, ko so me opazili, poskakali iz gnezda in se izgubili med rogozom?

Takoj ko se mladiči izvalijo, so močno vzdolžno progasti. Proge so temno rjave, na trupu svetlo rjavo osnovo, spredaj po vratu in glavi pa na beli osnovi. Takšna varovalna barva jih varuje pred plenilci, saj postanejo med rastlinjem praktično nevidni. Do jeseni jim vse proge izginejo, le na licih ostaneta še dve lisi.

9. Selitev

Z gotovostjo lahko trdim, da je čopasti ponirek na tukajšnjih ribnikih selivec, enako je

tudi na drugih vodah na Dravskem polju, kjer ponirek še gnezdi (akumulacijsko jezero Požeg, glinokopi Pragersko).

Pri tem je potrebno poudariti, da se čopasti ponirek odseli ne glede na to, ali ribniki zamrznejo ali ne (kar je v nasprotju z ugotovitvami Štumbergerja 1981). Priključujem pa se njegovim ugotovitvam, da je spomladanski prelet bolj očiten kot jesenski, ki ga je težje kontrolirati.

Tako mi je uspelo zbrati prve spomladanske datume pojavljanja čopastega ponirka na ribnikih v Račah:

84	85	86	97	88
14. 3.	23. 3.	29. 3.	26. 3.	2. 4.

Za jesenski del sem uspel zbrati le tri podatke. Zadnji jesenski datumi pojavljanja čopastega ponirka na ribnikih v Račah:

84	85	86	87	88
24. 11.	3. 11.	–	8. 11.	–

Poudaril pa bi, da sem na nekaterih drugih lokalitetah čopastega ponirka v spomladanskem času zasledil že pred temi ugotovljenimi datumi.

3 – Pokrito leglo s štirimi (4) jajci (8. 6. 87 – 10. gnezdo)

4. Covered clutch with four (4) eggs (June 8th, 1987 – 10th nest)

4 – Komaj izvaljen mladič in eno še neizvaljeno jajce (8. 6. 87 – 9. gnezdo)

5. Just hatched young and another unhatched egg (June 8th, 1987 – 9th nest)

10. Ogroženost

Čopasti ponirek na ribnikih v Račah ni ogrožen, je pa v stalni nevarnosti. Ogrožajo ga tako ribiči, ki uničujejo gnezda, kot lovci, ki z izgovorom, »da mu je priletel pred šibre«, še vedno streljajo zaščitene in že tako redke ptiče, s tem pa tudi čopastega ponirka.

Veliko nevarnost predstavlja tudi praznjenje ribnika, ki bi lahko bilo med gnezditveno sezono, čeprav se to do sedaj na srečo še ni zgodilo.

Literatura:

ŠTUMBERGER, B. (1981): Razširjenost in pojavljanje čopastega ponirka *Podiceps cristatus* v Slovenskih goricah in na Ptujskem polju. *Acrocephalus* 2, št. 8–9, str. 29–35.

Summary

The author studied the breeding biology of the Great crested Grebe on the ponds of Rače near Maribor, where this bird breeds in small colonies. In 1986 he studied 7, in 1987 11 and in 1988 4 nests containing eggs and the youngs. 18 nests were heaped, while 4 were flat. 63 eggs grossly differed among each other in their colour and shape. The youngs kept returning to the nests for a while, although not only at night but in the daytime as well. The Great crested Grebe leaves the ponds of Rače in November and returns there in the second half of March.

Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas

Kooperativno obrambno vedenje črnih lisk *Fulica atra* v jati Joint defensive behaviour of flock of Coots *Fulica atra*

IZTOK ŠKORNIK

Vedenje ptic v jati je pri različnih prežimajočih vrstah različno, pravimo da je vrstno specifično.

Pri črni liski *Fulica atra* je opaziti občasno izražanje intraspecifične nestrpnosti, ki osebkom zagotavlja prostorski individualizem, mesto v hierarhiji jate in izbor stalnega ali občasnega partnerja. Taki napadi so v primerjavi z napadi v času gnezditve redki, vendar se njihova intenziteta večja do časa, ko jata razpade.

Večje in manjše skupine lisk, ki sestavljajo jato, se večinoma zadržujejo na bolj ali manj odprtih vodnih površinah, obraščenih z gosto obrežno vegetacijo. Ob nastopu nevarnosti (plenilec iz zraka) se jata po kratkem opozorilnem živžgu umakne proti obraslim bregovom, ali pa se odloči za krajši polet. Nekateri osebki se v nevarnosti potopijo pod vodo.

Nadvse nenavadno vedenje lisk sem opazoval 29. 1. 1985 v Škocjanskem zatoku. Jato,

ki je štela 800 osebkov, je preletela samica pepelastega lunja *Circus cyaneus* in med liskami povzročila paniko. Liske so se pričele tiščati v krog, tako da je nastala tesna gneča, ob tem pa so plezale druga po drugi in zamahovale s perutmi po vodi. Dogodek sem zabeležil s fotografskim aparatom, kljub 300 mm teleobjektivu pa na fotografiji dogodka ni posebno dobro videti.

Pojav skupinskega sodelovanja pri obrambi črnih lisk sem zasledil v knjigi »Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa« Stanleya Crampa, kjer avtorji opazovanj (Turner 1924, Lord 1955, Wendland 1937, Kornowski 1957 in Fjeldsa 1977), navajajo skupinsko obrambo lisk ob pojavu večjih zračnih predatorjev, kot so galebi iz rodu *Larus* in ujede. Po njihovih navedbah se ob nevarnosti liske strnejo (»tight pack formed«), če pa se predator nevarno približa jati, prično skoraj vsi osebki v jati čofotati po vodi.

Ob opazovanju dogodka sta sami po sebi zanimivi dve vprašanji:

1. Ali je dogodek, ki sem ga opazoval v Škocjanskem zatoku, obramba, ki jo navajajo zgoraj omenjeni avtorji, ali pa je to povsem nov način obrambe?

Kaj je tisto, kar predatorja odvrne od »zle namere«?

Če bi poskušali odgovoriti na prvo vprašanje, je možno, da so avtorji poimenovali čofotanje za dogodek, ki sem ga bil opazoval sam, ali pa so povzpenjanje enih osebkov na druge kratkomalo spregledali, kar pa je malo verjetno, saj je to, če opazujemo z daljnogledom, dovolj očitno.

Če pa poskusim razložiti, kaj je plenilca odvrnilo od svoje namere, ne morem mimo tega, da ne bi pomislil na dvoje razlag:

a) Plenilcu je izbira plana otežena, saj deluje strnjena jata kot nekakšna celota.

b) »Čofotanje« in ob tem spremljajoči pojavi na vodi preplašijo plenilca.

Ali je v Škocjanskem primeru šlo za še neopisani mehanizem obrambnega vedenja lisk v jati, težko zatrdim, saj je to po samo

enem opazovanem dogodku nemogoče trditi, vsekakor pa je šlo za obrambni mehanizem, pri katerem sodelujejo vsi osebki v jati.

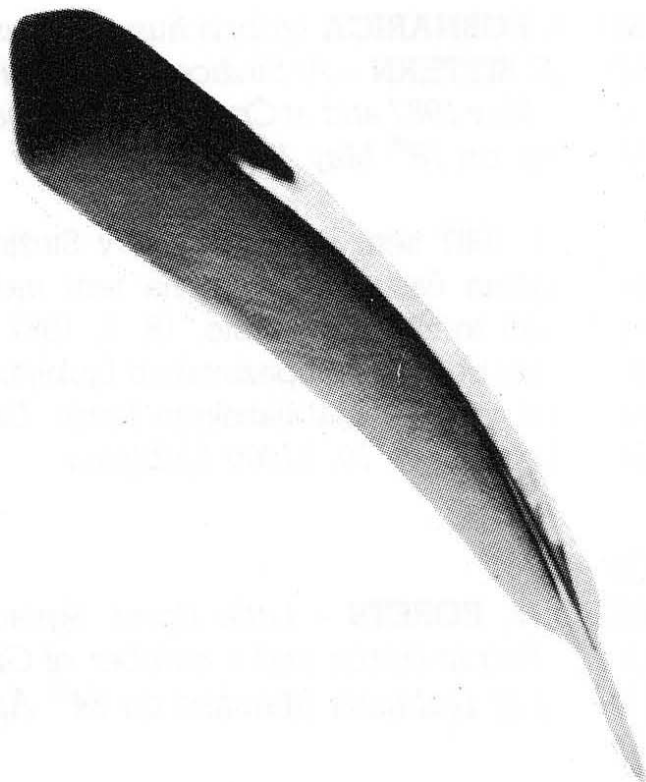
Literatura

CRAMP S. & SIMONS K. E. L.: Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. Oxford: 599–610.

Summary

On January 1st, 1985 the author witnessed, in the Škocjan Bay at Koper, a very unusual behaviour of Coots. When a female Hen-Harrier flew over them they began to huddle together, climb all over each other and flap with their wings on the water. Since the author has not found any description of birds climbing upon each other in similar situations, he presumes that the observed behaviour has not been recorded anywhere so far.

Iztok Škornik, Krožna 10, 66000 Koper

Iz ornitološke beležnice From the ornithological note book

ČRNOGRLI PONIREK *Podiceps nigricolis*
BLACK-NECKED GREBE – 2 at Dravograd
Lake on 1st April 1989

Dne 1. 4. 1989 me je turoben aprilski dan potegnil na plano k Dravograjskemu jezeru. Bil sem kar malo razočaran, saj se je na gladini jezera pozibavala le majhna skupina rac mlakaric *Anas platyrhynchos* in črnih lisk *Fulica atra*, toda ko sem se vračal, sem zagledal dva ptiča, ki sta se nenehno potapljala in sta se že na prvi pogled ločila od zgoraj navedenih vrst – bila sta veliko manjša. Pogled skozi daljnogled je pojasnil vse dileme. Na licih sta imela majhne zlato rumene čopke, vrat črn, prsi bele, po bokih pa sta bila rjavkasta, torej ni dvoma, da gre za črnogrlega ponirka *Podiceps nigricolis*. Rad bi dodal še to, da sem ptiča opazoval z daljnogledom 8×20×32. Gorazd Mlakar, Tomšičeva 70, 62380 Slovenj Gradec

MALA BOBNARICA *Ixobrychus minutus*
LITTLE BITTERN – At Stožice by Sava River
on 14th May 1987 and at Črna vas at Ljubljana
Marshes on 18th May 1987

14. 5. 1987 sem imel ob Savi v Stožicah po daljšem času priložnost na tem mestu opazovati to zanimivo vrsto. 18. 5. 1987 pa sem malo bobnarico opazoval ob Ljubljani pri Črni vasi na Ljubljanskem barju. Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana

ČAPLJE
HERONS, EGRETS – Little Egret, Squacco
Egret, Purple Heron and a number of Grey
Heron at Ljubljana Marshes on 24th April
1988

24. 4. 1988 je do desetih dopoldne snežilo, zapadlo je nekaj cm snega, ki pa se je v

kasnejšem soncu hitro topil. Vedel sem, da bo to dan, ko bo na Ljubljanskem barju kaj videti. Nisem se zmotil; ob Iščici so bile prve divje grlice, pogorelček, ogromno kupčarjev, nad reko so se spreletavale kmečke, mestne lastovke in breguljke, ki jih je znani obročkovelec lastovk J. Gračner kljub vetru lovil v mreže, nad njimi je letala jata črnih hudournikov. In vendar sem v svojo beležko zapisal, da je bil to dan čapelj: poleg običajnih sivih čapelj *Ardea cinerea* je bil ob Iščici en primerek rjave čaplje *Ardea purpurea*, na blatnih njivah se je pasla mala bela čaplja *Egretta garzetta*, iz redkega trstičja ob enem izmed kanalov pa sem – za piko na i – prepodil še eno čopasto čapljo *Ardeola ralloides*. Andrej Sovinc, C. VII. korpusa 76, 61000 Ljubljana

VELIKA BELA ČAPLJA *Casmerodius albus*
GREAT WHITE EGRET – At Miklavž by
Drava River on 27th December 1986

Dne 27. 12. 1986 sem opazoval ob Dravi v kraju Loka v bližini Miklavža pri Mariboru. Tu in tam so bile zaplate snega in led na stoječih vodah. Najprej me je na travnati površini presenetila priba *Vanellus vanellus*, ki si je tukaj iskala hrano. Na sami Dravi pa sem opazoval tri vrste rac, ko se je izza manjše oključke dvignil velik bel ptič. Hitro sem potegnil fotoaparatus, nato pa še daljnogled. Ni bilo dvoma, da gre za veliko belo čapljo, ki se je tukaj najverjetneje zaustavila zaradi hrane. Pozneje ni bila več opažena. Milan Vogrin, Hotinja vas 164a, 62312 Orehova vas – Slivnica

SIVA ČAPLJA *Ardea cinerea*

GREY HERON – 9 at Kranj by Sava River on 5th Februar 1989 (incl. 7 Pied-billed Grebe)

Odkar se je Sava pod Kranjem zaradi mavčiške hidroelektrarne spremenila v nekakšno nižinsko reko, se ob in na njej pojavljajo tudi nižinske ptice. Sicer je galebov, vsaj okrog Delavskega mostu, zadnja tri leta videti bistveno manj kot prej, zato pa so se v letošnji zimi skorajda množično pojavile sive čaplje *Ardea cinerea*. Prvo opazovanje imam datirano z 9. 12. 1988. 5. 2. 1989 se je zbralo na bližnjih smrekah kar 9 ptic, ki so jih bržkone privabljal ribe, zbirajoče se ob ustju kanala z odplakami mlekarne v Čirčah. Na tem kraju, kjer je savska voda ob levem bregu pogosto popolnoma mlečna, so se čaplje zbirale še ves februar, tako 13., 15., 18. in 26. 2. 1989. Na zadnji datum se je spet zbralo na razglednih smrekah kar 8 ptic.

V opisanem obdobju so se na savski gladini v bližini Delavskega mostu pojavljali tudi mali ponirki *Podiceps ruficollis* v skupinah od 4 do 7 primerkov. Jurij Kurillo, Smledniška c. 12a, 64000 Kranj

RAČKA NEVESTICA *Aix sponsa*

WOOD DUCK – Female at Spodnja Idrija on November 1987

Konec novembra 1987 se je med 30 do 40 racami mlakaricami *Anas platyrhynchos* pojavila samica račke nevestice *Aix sponsa*. Na krmišču, kjer so lovci v Spodnji Idriji hranili race mlakarice, je ostala do konca marca naslednje leto, vendar sem že ves marec opazal, da je postajala nemirna, dvigala se je v zrak, se oglašala in se vedno manj družila z mlakaricami. Kasneje je nisem več opazil. Poreklo teh poleg mandarinke *Aix galericulata* gotovo najlepših rac je Severna Amerika, v Evropi znani primerki pa so pobegle race iz živalskih vrtov in od

zasebnih gojiteljev. Nevestice in mandarinke ostanejo namreč na domačem ribniku samo dotlej, dokler jim po golitvi ne zraste novo letalno perje, potem pa se rade oddaljijo in podivjajo.

O rački nevestici na Bledu je pisal že I. Geister v *Acrocephalus* št. 23, str. 6. Naj k njegovemu članku neskromno dodam (iz lastne prakse), da se samica mandarinke zlahka loči od samice nevestice – ki sta sicer sestrski vrsti: ogledalce na peruti mandarinke je namreč zelene, pri nevestici

pa modre barve, zato nas oblika in velikost bele očesne lise pri razpoznavanju niti ne zanima preveč. Angleže ta razpoznavni znak zanima, ker vedo povedati, da pri raci, plavajoči na vodi, bočno perje ogledalce zakriva, tako da se ne vidi (op. ur.). *Peter Grošelj, 65281 Spodnja Idrija 53*

RACA ŽLICARICA *Anas clypeata*
SHOVELER – Male at Rače Lakes on 25th March 1989

Dne 25. 3. 1989 me je peljala teta v Rače, da bi si ogledal ribnike. Bilo je jasno in zelo toplo vreme. Na največjem ribniku je plavalo veliko rac mlakaric, čopastih ponirkov ter rečnih in sivih galebov. Ko sem obhodil največji ribnik, sem zagledal na drugi strani prazno kotanjo, v kateri se je zadrževala cela jata sivih čapelj (okoli 15), ki so nato vznemirjene odletele. Zraven te prazne kotanje je ležal nekoliko manjši ribnik. Ravno sem opazoval skupino čopastih črnih, ko sem zagledal nekoliko stran od njih nenavadno raco. Imela je zeleno glavo, bele prsi, črn hrbet in dobro vidno veliko rdečo liso na bokih pa nenavaden sploščen kljun sive barve. Po teh značilnostih sem jo določil za raco žlicarico. Bil je samec. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

VELIKA ŽAGARICA *Mergus merganser*
GOOSANDER – 8 at Maribor on 4th March 1989 (incl. Red-necked Grebe)

Dne 4. 3. 1989 sem se zjutraj ob desetih odpravil peš na Mariborski otok. Bilo je lepo, toplo vreme. Opazoval sem veliko vrst ptičev: sinice, ščinkavce, dleske, kraljička, brgleze, velike detle, fazane, sivo pevko, taščice, dolgorepke... Najprej sem se sprehodil po otoku, potem pa sem šel pogledat na valobran. Opazoval sem race mlakarice, črne liske in male ponirke. Naenkrat so

mojo pozornost pritegnile velike race, ki so bile blizu elektrarne. Z močnim daljnogledom 10×50 sem jih lahko natančno opazoval. Zelo dobro so se potapljale. Doma sem jih s pomočjo knjige »Naši ptiči« (Gregori-Krečič) zanesljivo določil za velike žagarice *Mergus merganser*. Dobro sem si zapomnil glavne značilnosti: velike, samci z zeleno glavo in črnim srednjim delom hrbta, samice pa z rdečo rjavo glavo in temnejšim trupom. Žagastega kljuna s te razdalje nisem mogel opaziti. Primerkov je bilo osem.

Med potjo sem opazoval še primerek rdečevratnega ponirka *Podiceps grisegena* v zimskem perju. Sicer pa me to ni začudilo, saj tega zimskega gosta opazujem že od novembra. Čez teden dni sem šel spet na Mariborski otok, vendar o velikih žagaricah ni bilo več sledu.

To je bilo moje prvo srečanje s temi redkimi zimskimi gosti. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

KOCONOGA KANJA *Buteo lagopus*
ROUGH-LEGGED BUZZARD – At Loški potok on 17th Februar 1989

Sončnega 17. februarja 1989 sem med zasneženo Travno goro in Loškim potokom (občina Ribnica) opazil koconogo kanjo. Letela je tik nad krošnjami, in šele ko je pred mano spremenila smer, so se pokazale barvne značilnosti, kot je širok temen pas na koncu krmilnih peres ter kontrastnost temnih in bele barve peruti. *Miro Perušek, Jurjevica 4, 61310 Ribnica*

RIBJI OREL *Pandion haliaetus*
OSPREY – At Požeg Lake near Pragersko on 28th March 1987

28. 3. 1987 okrog sedme ure zjutraj sva z I. Vrešem pri jezeru Požeg pri Pragerskem opazovala ribjega orla. Preletaval je vodno

gladino in se nekajkrat tudi spustil na ribo, vendar ni nič ujel. Sicer pa je bil v letošnjem letu prvič zabeležen. Zadnji datum letošnjega spomladanskega opazovanja pa je 30. 4. 1987. Orel je bil opazovan pri jezeru Požeg in ribnikih v Račah, največ po dva (2) primerka skupaj. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164a, 62312 Orehova vas – Slivnica*

GRAHASTA TUKALICA *Porzana porzana*
SPOTTED CRAKE – 3 at Vrhnika on September 1988 and one at Ormož on 16th October 1988

Pri dosedanjem obročkanju ptičev na Vrhniki je bilo ujetih tudi nekaj zanimivih vrst. Mednje lahko štejemo grahasto tukalico, ki

jo zaradi skritega življenja slabo poznamo, zlasti zato, ker so tukalice aktivne ponoči.

V septembru 1988 sva s kolegom R. Koražijo obročkala ptiče na omenjenem stalnem lovišču na Vrhniki. V času najine izmene sva ujela 3 primerke grahaste tukalice.

Naslednji podatek imam iz Ormoža, ko sem jo opazoval s spektivom 20×50 na robu trstičja. Po datumih so bile na preletu ugotovljene takole:

- 11. 9. 1988, Vrhnika – ujet 1 prim.
- 13. 9. 1988, Vrhnika – ujet 1 prim.
- 17. 9. 1988, Vrhnika – ujet 1 prim.
- 16. 10. 1988, Ormož – opažen 1 prim.

Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor

GRAHASTA TUKALICA *Porzana porzana*
SPOTTED CRAKE – Cadaver at Bay of Škocjan on 28th March 1988

Med obiskom pri bolehnem Škocjanskem zatoku, ki so ga okužila in razjedla zasipavanja, smo 28. 3. 1988 s strokovnjaki Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine in člani OD Ixobrychus našli svež kadaver grahaste tukalice. Dogodek je bil kot slabo znamenje in zadnji opomin, da storimo vse, da preprečimo smrt oziroma popolno uničenje nekdanj tako obsežnih, danes pa samo še simboličnih površin Škocjanskega zatoka. *Andrej Sovinc, Cesta VII. korpusa 76, 61000 Ljubljana*

KOSEC *Crex crex*
CORNCRAKE – At Sečovelje salines on 26th September 1986

26. 9. 1986 sva se z Z. Mesesnelom vračala z običajnega lova iz Sečoveljskih solin. Na travniku sredi trstišča sem opazil iz avta na tleh rjavega ptiča, ki je med travo in poležanim trstičevjem iskal hrano. Neznane ptiču sem se z avtom približal na najmanjšo možno razdaljo, tako da sem ga lahko opazoval tudi z daljnogledom. Razločno je bilo videti progasto glavo in hrbet ter kratek kljun. V tistem trenutku se je ptič začel

ukvarjati s približno 6 cm dolgo in za mezinec debelo progasto gosenco, tako da sem sprva pomislil na manjšo kačo. Ker me je

zanimalo, s čim se hrani ta ptič, sem izstopil iz avtomobila. Zaradi moje bližine se je neznani ptič spuščalih nog in rjavih peruti dvignil s tal. Na osnovi vseh teh podatkov sem ugotovil, da sem opazoval kosca. Izrabil sem priložnost in fotografiral to ličinko (glej sliko). V muzeju sem kasneje izvedel, da gre za ličinko slakovega večsa (*Herse convoluuli*). *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

POLOJNIK *Himantopus himantopus*
BLACK-WINGED STILT – 7 on 8th May and 3 on 14th May 1988 at Ormož lagoons

8. 5. 1988 sem v lagunah za odpadne vode v Ormožu opazoval 7 polojnikov, ki so bredli v plitvini ene izmed lagun.

14. 5. sva z B. Štumbergerjem vodila večjo skupino ornitologov iz sosednje Avstrije z namenom, da si ogledamo ptičji svet lagun in Ormožkega jezera. Ob tej priložnosti in navdušenju vseh prisotnih smo na jezeru na površini z muljem opazovali 3 polojnike.

Franč Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor

MALI DEŽEVNIK *Charadrius dubius*
LITTLE RINGED PLOVER – 5 at Ljubljana Marshes on 30th April 1988

Na razmočeni njivi med Škofljico in Igom sem 30. 4. 1988 – prvič, odkar sem se zaljubil v lepote Ljubljanskega barja, in tega je že dolgo – opazil malega deževnika, pet primerkov se je hranilo na bližnjem kolovozu.

Kljub iskanju v literaturi in pri nekaterih opazovalcih ptic, nisem dobil nobenega pozitivnega odgovora o pojavljanju te vrste na Ljubljanskem barju. Naj bo ta prispevek izziv vsem, ki morda imajo podatke o pojavljanju malega deževnika na Barju, da jih objavijo v tej rubriki, s tem rešijo pozabe in pomagajo razrešiti eno izmed skrivnosti našega Barja. *Andrej Sovinc, Cesta VII. korpusa 76, 61000 Ljubljana*

KASPIJSKA ČIGRA *Hydroprogne caspia*
CASPIAN TERN – 6 at Ptuj Lake on 29th
August 1987

Dne 29. 8. 1987 sem se po čolnarjenju na Ptujskem jezeru peš napotil po levi strani jezera proti zapornicam v Markovcih. Prostor je bil izpolnjen z bučanjem številnih gliserjev, vmes pa je bilo slišati tudi nekaj galebjih klicev. Že po nekaj minutah hoda sem med brnjenjem motorjev zaslišal neznan klic. V tisti smeri sem zraven srebrnega galeba *Larus argentatus* opazoval še podobno, vendar elegantnejšo in vitkejšo postavbo. Bila je kaspijska čigra.

Šest kaspijskih čiger sem pa naštel potem, ko sem temeljiteje pregledal jezero.

Jata šestih čiger me je med potjo preletela. Ko sem pa prišel do zapornic v Markovcih, so že tretjič obkrožile jezero in se v spirali dvigale. Odletele so v smeri rečnega toka, to je bilo lepega sobotnega popoldneva med 15. in 16. uro. *Franc Janžekovič, Pedagoška fakulteta, Koroška 160, Maribor*

GOLOB DUPLAR *Columba oenans*

STOCK DOVE – At Ljubljana Marshes: 2 on 23th March, 2 on 1st May 1987 and one on 28th Februar 1988

Na Ljubljanskem barju ob Iščici pri Igu sem 23. 3. 1987 in 1. 5. 1987 opazoval obakrat po dva primerka (2) goloba duplarja, ki sta sedela na žici električne napeljave. 28. 2. 1988 pa sem na strnišnem polju na istem mestu opazoval enega goloba duplarja *C. oenans* in en primerka goloba grivarja *C. palumbus*. Zanimivo je bilo to, da sem s pomočjo teleskopa ugotovil, da ima golob duplar temno šarenico, za razliko od goloba grivarja, ki jo ima skoraj bele barve. Kolega I. Božič mi je prijazno odstopil svoje številne podatke o pojavljanju goloba duplarja na tem delu barja. Iz številnih podatkov je razvidno, da je bil redno opazovan v spomla-

danskem času. Najbolj zgodnji in najbolj pozni datum opazovanja goloba duplarja v letih 1976 do 1986: 2. 3. 1977 (6 primerkov) in 18. 8. 1976 (1 primerek). *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

VELIKI SKOVİK *Otus scops*

SCOPS OWL – Singing male at Jakobski dol on 20th May 1988

20. 5. 1988 sem bil v Jakobskem dolu nedaleč od omenjene vasi. Nekaj pred 21. uro se je pričelo rahlo mračiti. Na moje presenečenje je v bližnjem gozdičku pričel s svojo monotono pesmijo veliki skovik.

Po pripovedovanju starejših domačinov in tukajšnjih lovcev je »čuk z ušesci« gnezdil v starih glavatih vrbah ob Jakobskem potoku še po letu 1960. Danes tam ni več vrb, namesto vijugastega potoka pa vidimo premočrtni goli kanal. *Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor*

KOZAČA *Strix uralensis*

URAL OWL – At Ljubljana Marshes on 19th January 1989

19. januarja 1989 sem na SZ robu Kozlarjeve gošče na Ljubljanskem barju splasil sovo kozačo. Zletela je kakšnih trideset metrov v gozd, kjer se je usedla na dobro vidno vejo borovca. Zanimivo je, da je namesto v ravni črti letela prav skozi najgoščejšo podrast in grmovje. Pri tem je bilo slišati glasno lomljenje in šelestenje, čeprav letijo drugače sove skoraj neslišno. *Peter Trontelj, C. na Laze 27, 61000 Ljubljana*

MALA UHARICA *Asio otus*

LONG-EARED OWL – Nest with only one young at Škofja Loka on 2nd May 1989

30. 3. 1989 sem v gozdu blizu Škofje Loke

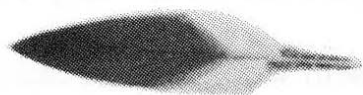
pregledoval gnezdo, v katerem je 1988. leta gnezdil kragulj, kar je tudi potrjevalo na gnezdu najdeno perje mladiča kragulja in nekaj ostankov plena.

Mojo pozornost pa je pritegnil par rado-vednih oči, ki je s sosednje, le šest metrov oddaljene smreke spremljal vsak moj gib. S čopki na glavi je v kritju smrekovih vej bolj spominjalo na veverico kot pa na sovo. Da bi si to skrivnostno bitje bolje ogledal, sem se premaknil; takrat pa je mala uharica *Asio otus* – kar se je sedaj dobro videlo – zletela z gnezda.

2. maja sem pod gnezdnom našel nekaj izbljuvkov in polovico jajčne lupine. Povzpel sem se h gnezdu, ki je na višini okoli 12 m. Na gnezdu je bil le en mladič, sicer zelo bojovito (obrambno) razporežen (glej sliko) ter nekaj izbljuvkov in ostanek plena. Pri zadnjem obisku, 4. junija, sem izbljuvke in iztrebke opazil tudi po bližnji okolici.

Pa kragulj? Na kraguljem gnezdu je 30. 3. sicer bila sveža smrekova vejica (kar pa spet ni nujno, da je od kragulja), vendar gnezdo kasneje ni bilo uporabljeno. Po večkratnih prospekciyah tega območja pa kaže, da kragulj letos na tem območju sploh ni gnezdil (?). *Viko Luskovec, Rožna 7, 64208 Šenčur*

ZLATOVHRANKA *Coracias garrulus*
ROLLER – At Ljubljana Marshes on 28th May 1976

Na Ljubljanskem barju sem imel do sedaj priložnost opazovati zlatovranko samo enkrat. To je bilo 28. 5. 1976 ob cesti, ki pelje k Iščici pri Igu. Spreletavala se je po topolovem drevoredu ob cesti. To ne zmanjšuje vrednosti podatka, pa čeprav je od takrat minilo že dvanajst let. Čudovit topolov drevored, ki je služil tudi drugim vrstam ptičev, pa so medtem že posekali. *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

KMEČKA LASTOVKA *Hirundo rustica* X
MESTNA LASTOVKA *Delichon urbica*
SWALLOW X HOUSE MARTIN – Trapped at Vrhnika on 17th September 1988

Po tridnevnem deževju in ohladitvah, ki so že napovedovale bližajočo se jesen, se je na stalnem lovišču na Vrhniki zadnji dan izmene 17. 9. 1988 le pokazalo sonce. Z manjšo jato kmečkih lastovk, ki jih je prodor hladne fronte ustavil na preletu, sva tega dne z R. Koražijo ujela mladostni hibrid

kmečke in mestne lastovke. Dodati moram, da sem se z lastovičjim križancem prvič srečal, čeprav podobni primeri niso tako redki, kot sem razbral iz ornitološke literature.

Že na prvi pogled je bil ujeti primerek

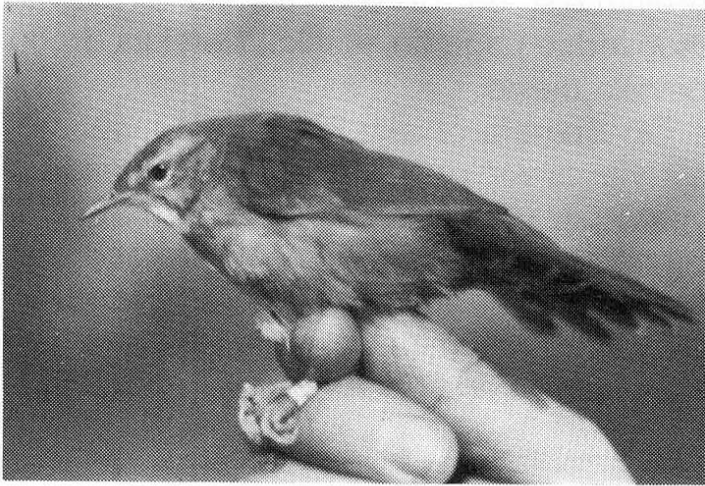
zanimiv. Zgoraj kovinsko modra z belo trtico. Glava povsem podobna mladostni kmečki lastovki, rep rahlo škarjast in brez beline. Grlo in prsi peščeno rjava, trebuh pa popolnoma bel. Noge črne in neoperjene, prsti in kremplji precej daljši, kar spominja na kmečko lastovko. Terciarna peresa niso bila belo obrobljena, kot je to običajno pri mladostni mestni lastovki. Primerek sva izpustila z obročkom Ljubljana A357987 in zapisala naslednje biometrične podatke:

perut: 118 mm
teža: 18,2 g
rep: 66 mm
rep (1/6): 21 mm
starost: 1 L

Franč Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor

SVILNICA *Cettia cetti*

CETTI'S WARBLER – *Trapped at Vrhnika on 28th October 1988*

Na stalnem lovišču na Vrhniki se je 28. 10. 1988 ujela v mrežo svilnica, in to ravno takrat, ko sem zaključeval izmeno. Do tedaj svilnice na tem lovišču še nismo registrirali. V osrednji Sloveniji je bila nazadnje ujeta leta 1978. *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

BELOBRADA PENICA *Sylvia cantillans* **SUBALPINE WARBLER** – *In Ljubljana on 27th April 1987*

27. 4. 1987 je v Ljubljani dopoldne deževalo, popoldne pa se je popolnoma zjasnilo.

Na svojem vrtu na Langusovi 10 sem popoldne zaslišal svarilni glas kosa *Turdus merula*, ki je imel gnezdo z mladiči ob zidu hiše. Ko sem pogledal skozi okno, sem opazil v sadovnjaku na ringloju manjšega ptička, ki je s kljunom stikal med cvetovi. Šel sem na dvorišče in od blizu s prostim očesom ugotovil, da gre za samca belobrade penice *S. cantillans*. Lepo so bile videti oranžno rdeče prsi in bela brka. Po kratkem razmisleku sem ugotovil, da jo bo lažje fotografirati kot ujeti. To je moje prvo srečanje s to vrsto v Ljubljani. *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

BIČJA TRSTNICA *Acrocephalus schoenobaenus*

SEDGE WARBLER – *At Godovič on 1st May 1988*

Dojčija se imenuje belo cvetoč poletni grm. Druga značilnost tega azijskega grma je, da se obnavlja z neštetimi navpičnimi ravnimi poganjki. Samo kvadratni meter

velik neolistan grm je 1. maja 1988 v Godoviču gostil samca bičje trstnice *Acrocephalus schoenobaenus*. Po vertikalnih vejah je trstnica spretno plezala, kot da bi bila v trstičevju, in glasno prepevala kljub jutranji slani. Občasno je ptič zletel iz grma, v kratkem letu ujel žuželko in se vrnil nazaj. Trstnica se je v grmu zadržala ves dan, naslednjo noč pa je odletela na sever proti svojim gnezditvenim prebivališčem. *Peter Grošelj, 65281 Spodnja Idrija 53*

NAVADNI VRTNIK *Hippolais icterina*
ICTERINE WARBLER – *A singing male at Ljubljana Marshes on 13th June 1987 and 26th June 1988*

13. 6. 1987 sem ob poti, ki pelje k Ljubljani (Črni les), zaslišal v gozdu jelše in vrbe značilno petje navadnega vrtnika. Kasneje sem še prihajal na ta teren, vendar vrtnika nisem slišal ali opazil. Približno 2 km vzhodno od tega mesta pa sem v naslednjem letu zopet poslušal in opazoval omenjeno vrsto. To je bilo 26. 6. 1988 v topolo-
vem nasadu in tudi bližje Ljubljani. Verjetno je šlo za zakasnelega preletnika ali samca brez para. Če pa bo najdeno gnezdo, kar ni izključeno, bo s tem potrjena gnezditve navadnega vrtnika na Ljubljanskem barju. *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

RUMENOGLAVI KRALJIČEK *Regulus regulus*

GOLDCREST – *12 trapped in reeds at Sečovlje salines on 1st November 1986 (incl. 2 Firecrests)*

1. 11. 1986 sem se s P. Černetom in Z. Mesesnelom odpravil na enodnevni lov ptičev v Sečoveljske soline. Skupno smo ujeli in obročkali približno 170 ptičev. Pozornost so nam zbudili kraljički, ki so se na svoji poti proti obširnim gozdovom Sredozemlja,

ustavili tudi v trstišču. Ujeli smo dvanajst (12) rumenoglavih kraljičkov *Regulus regulus* in dva (2) rdečeglava kraljička *Regulus ignicapilus*. *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

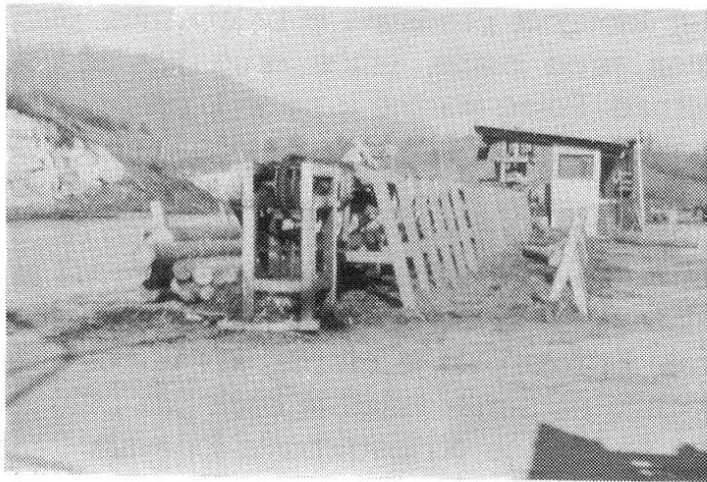
MALI MUHAR *Ficedula parva*
RED-BREASTED FLYCATCHER – *2 males singing at Robanov kot (Savinja Alps) on 10th May 1988*

Prvič sem imel priložnost opazovati malega muharja spomladi 10. 5. 1988 v Robanovem kotu (Savinjske Alpe) na osojni strani v bukovem gozdu. Pozornost mi je pritegnil njegov klic za preplah, ki je podoben stržkovemu, le da je nekoliko močnejši. Zatem je na dobro vidnem mestu še zapel. Belina na repu in oranžne prsi so se ostro ločile od ostalih barv in od senčnega gozda. Štiristo metrov od tega samca je pel še drugi, prav tako v odraslem bukovem gozdu. Bil je previdnejši od prvega, saj ko je začutil radovedne poglede, je takoj zletel na drugo pevsko mesto.

Ob drugem obisku 29. 5. 1988 mala muharja nista več pela. V območju prvega sem opazil par v krošnjah, ki pa se je hitro skril v gostem zelenju. V območju drugega pa sem enkrat slišal le njegov klic za preplah, toda kljub vztrajnemu iskanju ga nisem več videl. *Miro Perušek, Jurjevica 4, 61320 Ribnica*

VELIKA SINICA *Parus major*
GREAT TIT – *A nest site on debarking line at Godovič Sawmill*

Dvojni železni profil, izdelan kot branik, ki ustavlja hlode na lupilni liniji na žagi v Godoviču, je že nekaj let gnezdišče velike sinice *Parus major*. Par izmenoma uporablja nosilec na levi in na desni strani. Vse bi bilo lepo in prav, ko bi na to idilično

skrivališče ne padlo dnevno od 60 do 80 ton hlodov z višine 2,5 m. *Peter Grošelj, Spodnja Idrija 53, 65281 Spodnja Idrija*

ZLATI VRABEC *Leiothrix lutea*

GOLDEN SPARROW – *A male at Idrija on 2nd May 1984 (trapped two weeks later)*

Praznični dan 2. maj 1984 se je poznal tudi v Idriji. V poznem popoldnevu ni bilo ob glavni cesti, ki vodi proti Sp. Idriji, niti človeka niti avtomobila. Z avtom v prvi prestavi sem počasi lezel proti domu. Pred trgovino kmetijske zadruge v Idriji sem podzavestno pogledal na dvorišče, saj je po razsutem zrnju pred trgovino poleg golobov vedno skakljala tudi gručica vrabcev. Tokrat ni bilo golobov, pač pa samo štirje vrabci – poleg njih pa, glej ga šmenta – živo rumen ptič! Ko sem avtomobil ustavil, so vrabci zleteli na žleb bližnje hiše, rumeno bitje pa za njimi. Samo minuto kasneje so vrabci zopet skakljali po tleh, rumeni ptič, ki sem ga sedaj že prepoznal, pa je skakljal poleg.

Zlati vrabec *Passer luteus* se je redno zadrževal na omenjenem kraju. Hranil se je skupaj z domačimi vrabci, po cele ure pa je prepirljivo zboroval z njimi v orjaški vrbi ob Idrijci. Po oglašanju in vedenju se skoraj ni razlikoval od domačih vrabcev, nekaj posebnega je bila le njegova lepa rumena

barva s cimetno rjavim hrbtom in črnim svatovsko pobarvanim kljunom. Ker mreže ni mogoče postaviti sredi mesta na asfaltu, sem si sposodil ključce stanovanja nad kmetijsko zadruzo in na terasi vrabce pridno hranil. Po dveh tednih potrpežljivega oprežanja mi je uspelo zatega vrabca tudi ujeti in takrat je nastala pričujoča fotografija.

Zlati vrabci so afriška vrsta vrabcev, ki jih kot okrasne eksotične ptice prodajajo v trgovinah z živalmi v zahodni Evropi. Od tam pa se, kot je videti, kateremu posreči tudi pobegniti. *Peter Grošelj, 65281 Spodnja Idrija 53*

V mrzlem in jasnem zimskem popoldnevu 2. decembra 1989, Karavanke nad Kranjem so bile z izjemo stožčastega ostenja brez snega, smo se vračali s sobotnega izleta na Lubniku. Takoj za Žabnico smo zavili na Sorško polje v smeri hlevov kmetijskega kombinata, kamor prijatelj, odkar smo na tem področju tistega poznoaprilskega dne opazovali rdečenoge postovke, večkrat zahaja »tičkat«, kot se s prijateljico rada pošalita.

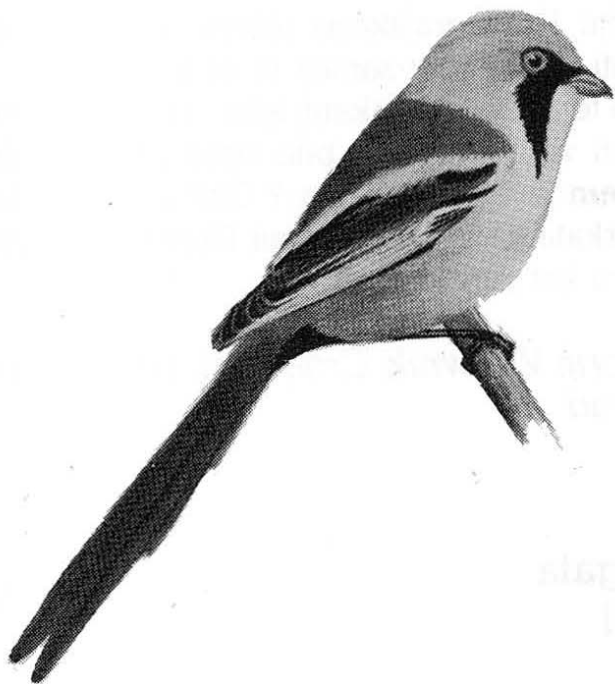
Na odseku, kjer cesta zavijuga, je žena zagledala na tleh ptico, ki se ni ustrašila avta in zletela, ampak je po razoru stekla nekaj korakov stran. Ustavili smo se in moja prva misel je bila »s to ptico nekaj ni v redu«. V hipu sem se odločil, da jo poskušam ujeti. Še prej sem pogledal skozi daljnogled in videl, da ni škranec. Kaj bi namesto tega lahko bilo, tisti hip nisem razmišljal. Planil sem iz avta, toda ptica prstenih barv, ki je sprva tekla po razoru, se je zdaj v nizkem a brezhribnem letu spreletela prek njive in se vrnila na cestni rob. Spoznal sem, da je bila moja domneva napačna in taktika sramotna.

Z daljnogledom v roki sem se počasi bližal neznani ptici, ki se je naglo stopicajoč pasla na bankini. Zdaj sem že vedel, da smo se srečali z redkim severnjaškim strnadom, četudi se je venomer sklanjajoča glava izmikala izbistrenemu pogledu. Kot to običajno počno izčrpani preletniki, je ptica mrzlično pobirala s tal plevelno seme, ne da bi se kaj prida menila za nadležneža. Pustila me je na razdaljo kakšnih petih metrov, potem pa se je smelo odpravila po grudah njivske prsti, v daljnogledu so bile to prave gore, in obstala na snežni zaplati proti severu obrnjenega razora. Še v tistem trenutku, ptica je zdaj dvignila glavo in me opazovala, mi je postalo jasno, da kljub moji že dvajset

let frfotajoči predstavi o beloperutni ptici stoji pred mano, nihče drug kot snežni strnad. Poleg snežne krpe je k prepoznavi največ pripomogla okrasto nežno obarvana glava: tilnik, teme in kajpak ušesna lisa. Toplina te barve se je razlivala tudi po prsih in bokih, okrasta pa so bila tudi krovna in zložena terciarna peresa. Poleg trebuha, zanj bi rekel, da je bil prej svetel kot bel, je bilo na peruti videti le ozek pas beline, pa še tega je od potrebušja ločevala črta temnega robu letalnih peres. Tako ni bilo videti, kadar se je ptica spreletela, nikakršne izrazitejše beline. Razmeroma majhen kljun je bil pšenično rumen, in žena, ki se mi je medtem pridružila, me je vprašala, ali nima ta ptica čopke, kar sem, pozabljaajoč, kako izostreno oko ima, zanikal. Poklical sem prijatelja in njegovo prijateljico, pridružila se nam je tudi njena sestra, nestrpno in navdušeno so si podajali daljnogled in otroka sta začutila izjemnost trenutka.

Umaknil sem se za nekaj korakov in si naslikal nepozaben prizor: črn bradač, plavolaska, brinetka in kostanjevolaska z nadahom kane, pa svetlolasa otroka, vsi zaneseno opazujejo blede ptico z visokega severa, ki nekaj sežnje pred njimi teka cik-cak po asfaltu, čeprav je polje prostrano kot morja široka cesta. Ta pomanjkljivi strah pred človekom je tisto najbolj dragoceno, kar nam je ta ptica v zgodnjem decembrskem popoldnevu prinesla iz neiznakaženega sveta polarnega somraka. Ko sem potem doma pobrskal po priročnikih, opazovani primerek je bil samec, samica je namreč brez tistega okrastega nadaha, si nisem mogel kaj, da bi na glas ne vzdihnil: »Še enkrat ti hvala, snežni strnad!« *Iztok Geister, Pokopališka 13, Naklo*

Brkata sinica *Panurus biarmicus* na Dravograjskem jezeru Bearded Tit *Panurus biarmicus* on the Lake of Dravograd

DAVORIN VRHOVNIK

Povod za pisanje teh vrstic je prispevek Gordana Lukača »Pojavljanje brkate sinice v severozahodnih področjih Jugoslavije«, objavljen v *Acrocephalus* št. 37–39. Ker v članku manjkajo podatki iz Dravogradskega jezera, sem se odločil, da opišem srečanja s temi čudovitimi pticami.

14. 1. 1984 sem jo opazoval prvič. Ob nasipu kanalizacije, ki prečka največji otok, poraščen s trstičjem, sem jo opazil v družbi šestih (6) trstnih strnadov *Emberiza schoeniclus*. Po enobarvni glavi brez prog sem presodil, da gre za samico.

20. 12. 1985 sem jo opazoval na istem mestu kot prvič. Zdaj lahko iz ornitološke beležnice preberem, da je bilo takrat »sončno, mirno dopoldne«. S kanalizacijskega nasipa sem opazoval trst obirajočega trstnega strnada *Emberiza schoeniclus*. Da bi ga bolje videl, sem se namenil povzpeti na bližnjo vrbo. Toda ko sem stopil na prvo vejo, sem v trstičju vznemiril ptico, ki se je začela razburjeno oglašati. Oglašanje me je

še najbolj spominjalo na stržka. Po valovanju trsta sem videl, da se premika zdaj sem zdaj tja, toda zarast je bila pregosta, da bi mogel ptico spoznati. Ko pa se je končno prikazala le tri metre stran, sem prepoznal brkato sinico. Bila je cimetno rjave barve, po trebuhu svetlo siva, rep pa je imela pahljačast. Ker je bila brez značilnega brka, sem vedel, da je samica. Opazoval sem jo kakšnih deset sekund, zatem je izginila v trstičju. Čez pet minut sem spet slišal njeno oglašanje, kakšnih petnajst metrov stran. Zagledal sem jo, dvigala se je po stebliki trsta. Z daljnogledom sem si jo ponovno natančno ogledal. Zatem je odletela čez nasip in izginila v trstičevju.

21. 1. 1986 sva z B. Vrešem v meglenem jutru lovila ptice v trstičju Dravograjskega jezera. Na otoku je ležalo kakšnih 20 cm pomrznjenega snega. Ko sva postavila mreže in namestila zvočnike, sva pričela predvajati oglašanje brkate sinice. Po desetih sekundah so se odzvale kar tri brkate sinice. Dve

sta se takoj ujeli v mrežo, tretjo pa sva z roba poseke nagnala v mrežo. Kasneje se je na predvajanje odzvalo še več brkatih sinic, ki so bile bolj previdne kot prve tri, vendar sva ujela še štiri primerke. Tako je bilo tega dne ujetih pet samic in dva samca brkate sinice. 25. 1. sem na istem mestu ujel štiri dni predtem obročkana primerka, samca in samico.

29. 11. 1986 sem na stalnem lovišču v

trstičju Dravograjskega jezera ujel še dve brkati sinici, spet samca in samico.

Po tem datumu brkatih sinic na tem mestu nisem več opazil. So bile zime premile ali pa sem lovil preporedko? Očitno pa je, da se brkata sinica pojavlja na Dravograjskem jezeru kot zimski gost.

Davorin Vrhovnik, Črneče 51, 62370 Dravograd

Togotnik *Philomachus pugnax* iz Senegala **Ruff *Philomachus pugnax* from Senegal**

DARE ŠERE

Na skrajnem vzhodnem delu Cerkniškega jezera ob Lipsenjščici smo 3. 4. 1987 opazovali različne vrste močvirskih ptičev, ki so se prehranjevali na poplavljenih in zamočvirjenih travnikih. Crys Kazmierczak me je opozoril, da vidi v večji jati togotnikov primerke, ki je zaznamovan z barvnim in aluminijastim obročkom. S pomočjo teleskopa sem si tudi jaz ogledal omenjeni primerke, ki je imel nad peto na levi nogi zelen obroček. Na desni nogi pa je imel običajen aluminijasti obroček. Po trebuhu je bil tudi obarvan z barvo, ki je bila najbolj podobna cimetu.

Par mesecev kasneje sem v tuji ornitološki literaturi prebral opozorilo, da togotnike barvno označujejo (barvni obroček in obarvano perje) in klasično obročkajo ornitologi biološke postaje Münster iz Zahodne Nemčije. Pisal sem jim pismo, v katerem sem navedel vse podatke o našem opazovanju obarvanega in na tak način zaznamovanega togotnika. Kmalu sem prejel odgovor, v katerem me vodja tega projekta Herman Hotker obvešča, da je bil ta togotnik zaznamovan spomladi 1987 v delti reke Senegal v Senegalu (zahodna Afrika). Med drugim sem prebral tudi to, da so pomladi 1987 ujeli

in obročkali 1080 togotnikov. V delti reke Senegal jih lovijo samo ponoči. Razen iz Slovenije so v tako kratkem času dobili obvestila o opazovanju tako zaznamovanih togotnikov tudi iz Francije, Italije, Nizozemske in Nemčije. To pomeni, da se iz istega mesta obročkanja togotniki zelo razpršeno vračajo na svoja gnezdišča širom po Evropi. Razdalja med mestom obročkanja in mestom opazovanja znaša 4400 km. To je naša prva najdba tako zaznamovanega in opazovanega ptiča iz Afrike.

Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana

Rumenonogi *Larus cachinnans* ali rumenonogi *Larus fuscus*? Yellow-legged *Larus cachinnans* or yellow-legged *Larus fuscus*?

IZTOK ŠKORNIK

»Nomen est omen,« pravi pregovor. In če je tako, potem se lahko nekoč tudi zatakne. In spet se je zataknilo pri poimenovanju, o katerem sem v *Acrocephalusu* že pisal, vendar takrat iz drugih razlogov.

Če poimenujemo npr. žival po njenih morfoloških značilnostih (lahko je to samo ena značilnost), je včasih dobro sorodne živali med seboj primerjati in poiskati tisti znak, ki jim ni skupen, kajti prav lahko se zgodi, da se dve vrsti imenujeta enako oz. da smo dve vrsti poimenovali z enakim imenom. In prav to se je zgodilo pri nas Slovencih.

Imena so lahko slovenska, poslovenjena, prevedena ali povzeta, bila pa naj bi vsaj različna.

Pri prebiranju zanimivega sestavka A. Bibiča v *Acrocephalusu* št. 37–38, kakor tudi na obrazcu za zimsko štetje vodnih ptic sem zasledil imeni »rumenonogi galeb *Larus fuscus* in srebrni galeb *Larus argentatus*, ki sta mi takoj »padli« v oči, vsako v svojem obsegu »nepravilnosti«. Avtor sestavka navaja, da je slovensko poimenovanje povzel po knjigi I. Geistra Slovenske ptice (verjetno je ime na obrazcu prezimovanja iz istega razloga – predpostavljam. Seveda nista niti avtor sestavka kot tudi ne avtor knjige vedela za novo nastalo enakost imen. Slednji ne zato, ker v času, ko je strokovnim imenom postavljaj slovenska, ni mogel predpostavljati, kaj se bo dogajalo v prihodnosti. Ne vem pa, zakaj še vedno »furamo« po starem, ko je pa o novostih o ornitologiji, še posebej kar zadeva novonastalo vrsto galeba, bilo že toliko zapisanega.

Pri tem sem dolžan bralcem in ornitologom kratko pojasnilo. Do pred kratkim (tega je že 5 let) smo v Evropi poznali 15 vrst galebov iz rodu *Larus* (v Sloveniji 7 vrst),

dve vrsti pa sta se pojavljali občasno kot gostji iz Severne Amerike. Med temi vrstami je posebno opazna vrsta *Larus argentatus* s svojimi podvrstami, še zlasti pa mediteranska populacija podvrste *Larus argentatus michahellis* s svojimi rumenimi nogami (vse ostale podvrste vrste *L. Argentatus* imajo rdečkaste noge), zato tudi ni čudno, da so se strokovnjaki lotili biometričnih analiz populacij galebov v Evropi. In kakšen je bil rezultat?

Larus argentatus je skupina galebov, ki je razširjena v večjem delu zmernih in hladnih predelov Severne Amerike, Evrope in Azije. V Mediteranu, v Franciji, v Iberiji in Maroku so razširjene populacije posebnih oblik (forma *michahellis*), ki jih mnogi avtorji uvrščajo kot podvrsto vrste *Larus cachinnans*, ki skupaj z ostalimi geografsko izoliranimi podvrstami *L. c. omissus*, *L. c. mongolicus*, *L. c. cachinnans* in *L. c. barabensis* tvorijo politipično vrsto *Larus cachinnans* in jo imenujejo rumenonogi galeb (Yellow-legged Gull).

Iz tega izhaja, da imamo v Sloveniji dve vrsti (prej je bila to samo ena vrsta) galebov, ki se razlikujeta po morfoloških značilnostih in po tem, da *L. cachinnans* pri nas gnezdí, *L. argentatus* pa ne in je samo gost iz severnih dežel. Prav iz tega vzroka apeliram na vse opazovalce, ki delajo na kateremkoli projektu, da so v bodoče pozorni na obarvanost nog in da to pri determinaciji tudi upoštevajo. Še posebej naj to velja za zimsko štetje galebov, ker bi v nasprotnem primeru prišlo do neresničnih podatkov.

Kaj pa *Larus fuscus*? Če si ga ogledamo v kateremkoli priročniku, bomo opazili, da niso noge tiste, ki so pri tej vrsti kot značilnost najbolj opazne. Vsakdo, ki se je kdajkoli srečal z njim, bo potrdil, da je temen hrbet

(s krili) značilnost tega galeba, čeravno je podobno obarvan tudi *Larus marinus*, ki pa je precej večji. Angleži so bili pri poimenovanju teh dveh vrst galebov dokaj domiselni, saj so vrsto *Larus marinus* poimenovali Great Black – backed Gull, kar v prevodu pomeni veliki črnohrbti galeb, vrsto *Larus fuscus* pa Lesser Black – backed Gull, kar pomeni manjši črnohrbti galeb.

Slovenci poznamo vrsto *Larus fuscus* tudi pod imenom rjavi galeb in ne vem, zakaj je ne bi tako tudi imenovali. Rumenonogi galeb naj ostane kot sinonim rjavega galeba in vrstno ime za *Larus cachinnans*.

Res je, da nove stvari počasi izrinjajo in nadomeščajo stare, pa vendar so nekatere ugotovitve že tako stare, da bi že bil čas, da jih sprejmemo. V bodoče pa bi lahko izdelali seznam (nomenklator) vseh vrst s slovenskimi imeni in njihovimi sinonimi v obliki slovenske ornitološke nomenklature.

Iztok Škornik, Krožna 10, 66000 Koper

Kvadrat ali kvadrant? Square or quadrant?

Ko smo v Sloveniji začeli s kartiranjem favne po mednarodnem UTM sistemu, kjer ima prvenstvo amaterska ornitologija z Iztokom Geistrom na čelu, smo uvedli tudi nov pojem za »osnovno enoto razširjenosti«. Poimenovali smo jo kvadrant. Večinoma jo uporabljamo v zvezi z 10-km poljem UTM mreže. Npr.: v Sloveniji smo preiskali 40 kvadrantov; vrsta je bila najdena v 20 kvadrantu itd.

Izraz pa je žal neustrezen, na kar me je že pred časom opozoril dr. B. Petrov iz Beograda. V Verbinčevem slovarju tujk je kvadrant »(lat. *quadratus* četrtna); četrti del celote, zlasti kroga ali krožnice.«

Pravilen izraz je torej kvadrat, kar odgovarja tudi v angleški literaturi uporabljanem »square«. Torej, 10-km kvadrat UTM mreže ipd.

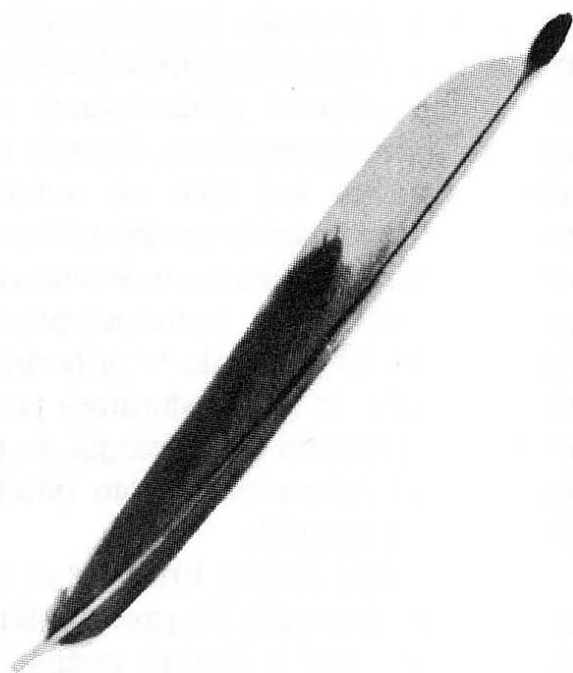
Boris Kryštufek, Ilirska 3, Ljubljana

Pojasnilo

Uporaba besede kvadrant ima svoje razloge. Nastala je ob aplikaciji UTM mreže za potrebe evropskega ornitološkega atlasa. UTM mrežo sestavljajo kvadrati v izmeri 100 × 100 km, osnovna enota za kartiranje evropskega ornitološkega atlasa pa je 50 × 50 km, to pa je četrtna ali en kvadrant UTM enote.

Seveda takšna razlaga ni konsistentna z nacionalnim merilom, kjer je osnovna enota 10 × 10 km. Pa sem tedaj, pred petnajstimi leti, ko mi nihče od teh, ki se danes na Slovenskem ukvarjajo s kartiranjem favne in flore s SAZU na čelu, ni znal pomagati, ko sem od Poncija do Pilata spraševal za nasvete, razmišljal takole: na terenu s kvadratom, ki je geometrijski pojem, nimamo kaj početi, saj je enota dejanskega ozemlja nekaj drugega kot enota na papirju, zato uporabimo raje bolj »življenjsko« besedo kvadrant, nekako po lingvističnem vzorcu: adresat – adresant.

Iztok Geister

Nove knjige New books

Ta izjemno okusno opremljena knjiga z ljubeznijo opisuje 16 vrst vrabcev iz rodu *Passer* s številnimi podvrstami. Knjiga ima 114 črno-belih ilustracij, 50 tabel in 8 strani z barvnimi slikami vrabcev. Spisek literature obsega 746 del. Posebno priznanje zaslužijo odlične vinjete, skice in risbe, delo Roberta Gillmora. Tega ne moremo reči za bolj grobo izdelane tabele v barvah drugega avtorja, ki dokumentirano prikazujejo razlike med vrstami vrabcev.

Številne vrste rodu *Passer* naseljujejo severno in južno poloblo Zemlje. Večina vrst živi v človeških naseljih ali v njihovi bližini, nekatere vrste pa je človek zavestno ali nezavestno naselil na vse kontinente.

Avtor navaja za vsako vrsto karakteristične biometrične mere, variacijo teh mer po podvrstah, karakteristična prebivališča, biologijo gnezdenja glede na geografsko širino in nadmorsko višino, življenjsko dobo, številnost in gostoto populacije ter tudi morebitno škodo, ki jo povzročajo posamezne vrste. Takšno monografsko predstavitev je avtor lahko naredil samo za dobro preučene vrste. Za nas je zanimivo, da doživi domači vrabec 12 let starosti pri 23 % populacije v Evropi (Anglija).

Iz spiska literature zvemo, da preučuje avtor vrabce že nad 30 let. Tudi ta monografija je nedvomno uspela sinteza dolgoletnega marljivega dela. Toda zaradi monotematčnosti je podal avtor tudi nekatere premalo obrazložene sklepe. Na primer, številna ornitološka dela in zborniki prinašajo pomembne podatke o vrabcih. Ti podatki v monografiji niso upoštevani. Toda zelo skrbno je avtor navedel podatke iz tistih del, ki v svojih naslovih omenjajo *Passer*. To so dela za Balkanski polotok Nankinova (1984), Szlivka (1983). A avtor te recenzije je v *Acta XVIII Congressus internationalis ornithologici* (1985 a, 1985 b) in *Biosistema-*

The SPARROWS

J. Denis Summers-Smith

tici (1985) razložil, zakaj je italijanski vrabec posebna vrsta (kar je predpostavljal že leta 1976).

To trditev potrjuje tudi slika št. 43 recenzirane knjige. Na njej je narisana ozki, skoraj linijski areal hibridne populacije med *Passer domesticus* in *P. italiae*. Ozki areal je karakterističen tudi za druge sestrške vrste v Evropi (Matvejev 1985 a, 1985 b, 1985 c). O možnosti, da je vrabec posebna vrsta, avtor samo v opombi omeni na zadnji (305.) strani, a tudi številni drugi avtorji od Vieillota (1817) do danes so ga šteli za posebno vrsto.

V Sloveniji živijo tri vrste vrabcev, v Jugoslaviji štiri, a še dve vrsti (*Montifringilla nivalis* in *Petronia petronia*) sta dejansko vrabci. Ta kompleks 6 vrst je treba naprej raziskovati z metodami, ki jih je uporabil J. D. Summers-Smith v svoji odlični monografiji, toda težišče naj bo na mikrotaksonomiji in spremembah družbenosti v teku let.

Dr. S. D. Metvejev, Milčinskega 14, 61000 Ljubljana.

Zaznamovanje bele štoklje *Ciconia ciconia* z barvnimi obročki

Ringling of White Stork *Ciconia ciconia* with coloured rings

FRANC BRAČKO

V Sloveniji že od leta 1984 zaznamujemo mladiče bele štoklje. V ta namen uporabljamo plastične obročke v petih barvah: modri, črni, beli, rdeči in zeleni. Iz navedenih barv smo vsako leto sestavili različne kombinacije s štirimi, tremi in dvema obročkoma.

V letu 1989, ko je potekal popis bele štoklje v Sloveniji, smo obročkali in označili večje število mladičev v gnezdih. Štoklje nosijo barvne obročke na levi nogi (nad prsti). Na desni nogi imajo aluminijast oštevilčen obroček. Posebno pomemben je vrstni red barvne kombinacije, od zgoraj

navzdol ali obratno, kar moramo natanko zapisati.

Opazovalce ptic prosimo, da podatke o morebitnem opažanju – vrsto, kraj, datum, število in natančen vrstni red barvne kombinacije ter na kateri nogi je – sporočite na naslov:

Dare Šere, Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, Ljubljana, oziroma Matjaž Jež, Zavod za spomeniško varstvo Maribor, Slomškov trg 6, ali na moj naslov.

Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor

Skrivnostna fotografija

Mystery photograph

Ptica na skrivnostni fotografiji iz prejšnje številke *Acrocephalus* (39–40) je travniški vrabec. Po Grošljevem vzpodbudnem odkritju, opisanem v tej številki, nestrpno pričakujemo, kdaj ga bomo tudi pri nas opazovali z bilko v kljunu. Mar ni na moč presemetljivo, da tako vsakdanja skupina ptic kot so vrabci, sproža toliko zanimivih ugank in skriva toliko izzivov! Samo pomislimo na italijanskega, ki mu še nismo prav prišli do dna, zdaj pa še travniški, ti vrabci res niso španska vas. Za nameček je celo avtor fotografije travniškega vrabca skrivnost. Morda pa bomo odkrili tudi njega?

Urednik

Seznam dosedaj ugotovljenih ptic Slovenije s pregledom redkih vrst The list of birds of Slovenia including rare species

Na prošnjo mednarodnega Komiteja za pripravo seznama ptic Zahodne Palearktike, Slovenijo zastopa Iztok Geister, smo člani komisije za redkosti pri Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije pripravili seznam dosedaj ugotovljenih vrst ptic Slovenije, skupaj z oznakami redkih vrst, kar bo sestavni del seznama ptic Zahodne Palearktike.

Vrste so bile po navodilih komiteja klasificirane v naslednje kategorije:

A – vrsta je bila opažena na območju Slovenije v zadnjih 50 letih.

B – vrsta je bila opažena na območju Slovenije, vendar ne v zadnjih 50 letih.

V primeru, da so znani podatki za neko vrsto za zadnjih 50 let, podatkom izpred 50 let ni bila posvečena posebna pozornost.

C – vrsta je bila naseljena, vendar sedaj samostojno živi v naravi (na območju Slovenije).

Če obstaja za neko vrsto manj kot deset podatkov v časovni kategoriji, je poleg oznake kategorije (A, B ali C) navedeno še točno število opažanj oziroma podatkov.

Oglejmo si nekaj primerov:

Običajne vrste, kakor je npr. *Turdus philomelos*, za katere je znano veliko podatkov, so označene z oznako A. Za vrsto *Gavia*

adamsii sta znana le dva podatka iz zadnjih 50 let, kar je označeno z A 2; analogno je bila npr. vrsta *Stercorarius parasiticus* opažena le trikrat, pa še to pred več kot 50 leti, kar je zapisano kot B 3.

Za vrsto *Eudromias morinellus* je znanih nekaj podatkov izpred 50 let, vendar je pri tej vrsti oznaka A 1 za edino znano opažanje te vrste v zadnjih 50 letih.

Pri posamezni vrsti je torej možna le ena oznaka kategorij (A, B ali C).

Pričujoči spisec nikakor še ne more predstavljati dokončnega seznama redkih vrst ptic Slovenije, saj so merila za Zahodno Palearktiko seveda bistveno manj podrobna kot za Slovenijo. Pri pripravi končnega seznama redkih vrst ptic Slovenije bo potrebno upoštevati še naslednje posebnosti:

– ločitev med redkimi gnezdilci in redkimi preletniki;

– le lokalno razširjeni gnezdilci in lokalno pojavljajoči se preletniki;

– problem vrst, ki so šele v zadnjih nekaj letih postale zelo redke ali se sploh ne pojavljajo več, medtem ko imamo za celotno obdobje 50 let več kot 10 podatkov (npr. prlivka);

– problem redkih vrst, katere postavljena meja 10 podatkov ne uvršča med redke vrste, vendar obstaja le nekaj več kot 10 podatkov (npr. za beloglavega strnada je znanih 13 podatkov).

Seznam dosedaj ugotovljenih vrst ptic Slovenije z oznako tistih, ki so bile dosedaj opažene manj kot desetkrat v časovnem obdobju 50 let:

<i>Gavia stellata</i>	A	<i>Podiceps cristatus</i>	A
<i>Gavia arctica</i>	A	<i>Podiceps grisegena</i>	A
<i>Gavia immer</i>	A	<i>Podiceps auritus</i>	A 6
<i>Gavia adamsii</i>	A 2	<i>Podiceps nigricollis</i>	A
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	A	<i>Fulmarus glacialis</i>	B 1

<i>Puffinus puffinus</i>	A 2	<i>Bucephala clangula</i>	A
<i>Phalacrocorax carbo</i>	A	<i>Mergus albellus</i>	A
<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	A 2	<i>Mergus serrator</i>	A
<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	A	<i>Mergus merganser</i>	A
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	B 2	<i>Pernis apivorus</i>	A
<i>Botaurus stellaris</i>	A	<i>Milvus migrans</i>	A
<i>Ixobrychus minutus</i>	A	<i>Milvus milvus</i>	A
<i>Nycticorax nycticorax</i>	A	<i>Haliaeetus albicilla</i>	A
<i>Ardeola ralloides</i>	A	<i>Neophron percnopterus</i>	B 2
<i>Egretta garzetta</i>	A	<i>Gyps fulvus</i>	A
<i>Egretta alba</i>	A	<i>Aegypius monachus</i>	B 1
<i>Ardea cinerea</i>	A	<i>Circus gallicus</i>	A
<i>Ardea purpurea</i>	A	<i>Circus aeruginosus</i>	A
<i>Ciconia nigra</i>	A	<i>Circus cyaneus</i>	A
<i>Ciconia ciconia</i>	A	<i>Circus macrourus</i>	B 8
<i>Plegadis falcinellus</i>	A 5	<i>Circus pygargus</i>	A
<i>Platalea leucorodia</i>	A	<i>Accipiter gentilis</i>	A
<i>Phoenicopterus ruber</i>	A 1	<i>Accipiter nisus</i>	A
<i>Cygnus olor</i>	A	<i>Accipiter brevipes</i>	A 1
<i>Cygnus cygnus</i>	A 2	<i>Buteo buteo</i>	A
<i>Cygnus colombianus</i>	A 1	<i>Buteo rufinus</i>	A
<i>Anser fabalis</i>	A	<i>Buteo lagopus</i>	A
<i>Anser brachyrhynchus</i>	A 4	<i>Aquila pomarina</i>	A 2
<i>Anser albifrons</i>	A	<i>Aquila clanga</i>	B 1
<i>Anser anser</i>	A	<i>Aquila chrysaetos</i>	A
<i>Branta canadensis</i>	A 2	<i>Hieraaetus pennatus</i>	B 2
<i>Branta leucopsis</i>	A 1	<i>Pandion haliaetus</i>	A
<i>Tadorna ferruginea</i>	A 1	<i>Falco naumanni</i>	A
<i>Tadorna tadorna</i>	A	<i>Falco tinnunculus</i>	A
<i>Aix sponsa</i>	C 2	<i>Falco vespertinus</i>	A
<i>Aix galericulata</i>	C 1	<i>Falco columbarius</i>	A
<i>Anas penelope</i>	A	<i>Falco subbuteo</i>	A
<i>Anas strepera</i>	A	<i>Falco eleonora</i>	A 1
<i>Anas crecca</i>	A	<i>Falco cherrug</i>	A 2
<i>Anas platyrhynchos</i>	A	<i>Falco peregrinus</i>	A
<i>Anas acuta</i>	A	<i>Bonasa bonasia</i>	A
<i>Anas querquedula</i>	A	<i>Lagopus mutus</i>	A
<i>Anas clypeata</i>	A	<i>Tetrao tetrix</i>	A
<i>Netta rufina</i>	A	<i>Tetrao urogallus</i>	A
<i>Aythya ferina</i>	A	<i>Ellectoris graeca</i>	A
<i>Aythya nyroca</i>	A	<i>Ellectoris rufa</i>	C
<i>Aythya fuligula</i>	A	<i>Perdix perdix</i>	A
<i>Aythya marilla</i>	A	<i>Coturnix coturnix</i>	A
<i>Somateria mollissima</i>	A	<i>Phasianus colchicus</i>	C
<i>Clangula hyemalis</i>	A	<i>Rallus aquaticus</i>	A
<i>Melanitta nigra</i>	A 4	<i>Porzana porzana</i>	A
<i>Melanitta fusca</i>	A 9	<i>Porzana parva</i>	A

Porzana pusilla	A 1	Phalaropus lobatus	A 2
Crex crex	A	Phalaropus fulicarius	A 1
Gallinula chloropus	A	Stercorarius pomarinus	A 1
Fulica atra	A	Stercorarius parasiticus	B 3
Grus grus	A	Stercorarius skua	B 2
Tetrax tetrax	B 4	Larus melanocephalus	A
Chlamydotis undulata	A 1	Larus minutus	A
Otis tarda	B 4	Larus ridibundus	A
Haematopus ostralegus	A	Larus canus	A
Himantopus himantopus	A	Larus fuscus	A 6
Recurvirostra avosetta	A 3	Larus argentatus	A
Burhinus oedicephalus	A	Larus marinus	A 1
Cursorius cursor	A 1	Sterna caspia	A 6
Glareola pratincola	A 5	Sterna sandvicensis	A
Charadrius dubius	A	Sterna hirundo	A
Charadrius hiaticula	A	Sterna albifrons	A
Charadrius alexandrinus	A	Chlidonias hybridus	A 7
Charadrius morinellus	A 1	Chlidonias niger	A
Pluvialis apricaria	A	Chlidonias leucopterus	A
Pluvialis squatarola	A	Gelochelidon nilotica	A 1
Chettusia gregaria	A 2	Alca torda	B 1
Vanellus vanellus	A	Fratercula arctica	A 1
Calidris canutus	A 2	Syrhaptes paradoxus	B 3
Calidris alba	A	Columba livia	A
Calidris minuta	A	Columba oenas	A
Calidris temminckii	A	Columba palumbus	A
Calidris ferruginea	A	Columba decaocto	A
Calidris alpina	A	Columba turtur	A
Limicola falcinellus	A 2	Psittacula krameri	C
Philomachus pugnax	A	Cuculus canorus	A
Lymnocyttus minimus	A 5	Tyto alba	A
Gallinago gallinago	A	Otus scops	A
Gallinago media	A 2	Bubo bubo	A
Scopolax rusticola	A	Nyctea scandiaca	B 2
Limosa limosa	A	Glaucidium passerinum	A
Limosa lapponica	A 7	Athene noctua	A
Numenius phaeopus	A	Strix aluco	A
Numenius tenuirostris	B 1	Strix uralensis	A
Numenius arquata	A	Asio otus	A
Tringa erythropus	A	Asio flammeus	A 1
Tringa totanus	A	Aegolius funereus	A
Tringa stagnatilis	A 6	Caprimulgus europaeus	A
Tringa nebularia	A	Apus apus	A
Tringa ochropus	A	Apus melba	A
Tringa glareola	A	Alcedo atthis	A
Actitis hypoleucos	A	Merops apiaster	A
Arenaria interpres	A 5	Coracias garrulus	A

Upupa eposs	A	Zoothera dauma	A 1
Jynx torquilla	A	Turdus torquatus	A
Picus canus	A	Turdus merula	A
Picus viridis	A	Turdus pilaris	A
Dryocopus martius	A	Turdus philomelos	A
Dendrocopos major	A	Turdus iliacus	A
Dendrocopos syriacus	A 5	Turdus viscivorus	A
Dendrocopos medius	A	Cettia cetti	A
Dendrocopos leucotos	A 2	Cisticola juncidis	A
Dendrocopos minor	A	Locustella naevia	A
Picoides tridactylus	A	Locustella fluviatilis	A
Melanocorypha calandra	A 1	Locustella luscinioides	A
Calandrella brachydactyla	A 2	Acrocephalus melanopogon	A
Galerida cristata	A	Acrocephalus paludicola	A
Lullula arborea	A	Acrocephalus schoenobaenus	A
Alauda arvensis	A	Acrocephalus palustris	A
Riparia riparia	A	Acrocephalus scirpaceus	A
Ptyonoprogne rupestris	A	Acrocephalus arundinaceus	A
Hirundo rustica	A	Hippolais icterina	A
Hirundo daurica	A 1	Hippolais polyglotta	A
Delichon urbica	A	Sylvia cantillans	A
Anthus campestris	A	Sylvia melanocephala	A
Anthus trivialis	A	Sylvia hortensis	A 3
Anthus partensis	A	Sylvia nisoria	A
Anthus cervinus	A	Sylvia curruca	A
Anthus spinoletta	A	Sylvia communis	A
Motacilla flava	A	Sylvia borin	A
Motacilla citreola	A 1	Sylvia atricapilla	A
Motacilla cinerea	A	Phylloscopus bonelli	A
Motacilla alba	A	Phylloscopus collybita	A
Bombycilla garrulus	A	Phylloscopus trochilus	A
Cinclus cinclus	A	Phylloscopus sibilatrix	A
Troglodytes troglodytes	A	Regulus regulus	A
Prunella modularis	A	Regulus ignicapillus	A
Prunella collaris	A	Muscicapa striata	A
Erithacus rubecula	A	Ficedula parva	A
Luscinia luscinia	A	Ficedula albicollis	A
Luscinia megarhynchos	A	Ficedula hypoleuca	A
Luscinia svecica	A	Panurus biarmicus	A
Phoenicurus ochruros	A	Aegithalos caudatus	A
Phoenicurus phoenicurus	A	Parus palustris	A
Saxicola rubetra	A	Parus lugubris	A 1
Saxicola torquata	A	Parus montanus	A
Oenanthe oenanthe	A	Parus cristatus	A
Oenanthe hispanica	A 3	Parus ater	A
Monticola saxatilis	A	Parus caeruleus	A
Monticola solitarius	A 3	Parus major	A

<i>Sitta europaea</i>	A	<i>Emberiza leucocephala</i>	A
<i>Tichodroma muraria</i>	A	<i>Emberiza citrinella</i>	A
<i>Certhia familiaris</i>	A	<i>Emberiza cirrus</i>	A
<i>Certhia brachydactyla</i>	A	<i>Emberiza cia</i>	A
<i>Remiz pendulinus</i>	A	<i>Emberiza hortulana</i>	A
<i>Oriolus oriolus</i>	A	<i>Emberiza rustica</i>	A 1
<i>Lanius collurio</i>	A	<i>Emberiza pusilla</i>	A 5
<i>Lanius minor</i>	A	<i>Emberiza rutila</i>	A 1
<i>Lanius excubitor</i>	A	<i>Emberiza schoeniclus</i>	A
<i>Lanius senator</i>	A	<i>Emberiza melanocephala</i>	A
<i>Garrulus glandarius</i>	A	<i>Milaria calandra</i>	A
<i>Pica pica</i>	A	<i>Pheucticus ludovicianus</i>	C 1
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	A		
<i>Pyrrhocorax graculus</i>	A	<i>Cygnus atratus</i>	C 1
<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>	A 2	<i>Leiothrix lutea</i>	C 2
<i>Corvus monedula</i>	A		
<i>Corvus frugilegus</i>	A	Pri pripravi seznama so bile pregledane	
<i>Corvus corone</i>	A	zbirke ptičev v Prirodoslovnem muzeju Slo-	
<i>Corvus corax</i>	A	venije v Ljubljani in naslednja literatura:	
<i>Sturnus vulgaris</i>	A	1. ACROCEPHALUS, glasilo DOPPS,	
<i>Sturnus roseus</i>	A 4	Ljubljana	
<i>Passer domesticus</i>	A	2. BOŽIČ, I. (1983), Ptici Slovenije, LZS	
<i>Passer hispaniolensis</i>	A 1	3. BREHM, Življenje živali (prev. R. Ba-	
<i>Passer montanus</i>	A	čar), Umetniška propaganda	
<i>Passer luteus</i>	C 1	4. CARNIOLA, izvestja Muzejskega dru-	
<i>Petronia petronia</i>	A 1	štva za Kranjsko, Ljubljana	
<i>Montifringilla nivalis</i>	A	5. MATVEJEV, S. D., V. F. VASIČ (1973),	
<i>Estrilda astrild</i>	C 1	Catalogus faunae Jugoslaviae. Aves, SAZU	
<i>Fringilla coelebs</i>	A	Ljubljana	
<i>Fringilla montifringilla</i>	A	6. FALCO, glasilo OD Ixobrychus, Koper	
<i>Serinus serinus</i>	A	7. FREYER, H. (1842), Fauna der Krain	
<i>Serinus citrinella</i>	A	bekannten Säugethiere, Vögel, Reptilien	
<i>Carduelis chloris</i>	A	und Fische, Laibach	
<i>Carduelis carduelis</i>	A	8. GEISTER, I. (1989), Slovenski prispe-	
<i>Carduelis spinus</i>	A	vek k Evropskemu ornitološkemu atlasu,	
<i>Carduelis cannabina</i>	A	Ljubljana	
<i>Carduelis flavirostris</i>	A	9. GREGORI, J. (1979), Prispevek k po-	
<i>Carduelis flammea</i>	A	znavanju ptičev Cerknškega jezera in bliž-	
<i>Loxia leucoptera</i>	A 2	nje okolice, Acta Carsologica, Ljubljana	
<i>Loxia curvirostra</i>	A	10. IZVESTJE Ornitološkega observato-	
<i>Loxia pytyopsittacus</i>	B 1	rija v Ljubljani 1926–33 (1934), Ljubljana	
<i>Carpodacus erythrinus</i>	A	11. LARUS, godišnjak Zavoda za ornitolo-	
<i>Pinicola enucleator</i>	B 1	giju JAZU, Zagreb	
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	A	12. REISER, O. (1925), Die Vögel von	
<i>C. coccythraustes</i>	A	Marburg an der Draa, Graz	
<i>Calcarius lapponicus</i>	A 5	13. SCHIAVUZZI, B. (1883), Materiali per	
<i>Plectrophenax nivalis</i>	A	un'avifauna del territorio di Trieste fino a	

Monfalcone e dell'Istra, Trieste

14. SCHULZ, F. (1890), Verzeichnis der bisher in Krain beobachteten Vögel, Laibach

15. ŠKORNIK, I., T., MAKOVEC, M. MIKLAVC (v tisku), Favnišni pregled ptic slovenske obale

16. ŠMUC, A. (1980), Ptice Sečoveljskih in Ulcinjskih solin, Univerza v Ljubljani, diplomsko delo, Ljubljana

17. VARSTVO NARAVE, revija za teorijo in prakso varstva naravne dediščine, Ljubljana

Upoštevani so bili tudi posamezni preverjeni podatki iz poročil Zimskega ornitolo-

škega atlasa Slovenije in iz poročil o obročkanju ptic v okviru dela Prirodoslovnega muzeja Slovenije.

Komisija za redkosti

OBVESTILO KOMISIJE ZA REDKOSTI

Ker je zelo verjetno, da je bilo pri pripravi tega seznama spregledano tudi katero izmed del, ki vsebuje konkretne podatke o redkejših vrstah ptic, naprošamo vse, ki za take vire vedo, da nam to sporočijo na naslov koordinatorja komisije za redkosti.

Posebej naprošamo vse, ki imajo v svojih beležnicah še neobjavljene podatke, predvsem o vrstah, ki so v zgornjem seznamu označene kot manj kot desetkrat opažene v zadnjih 50 letih, da jih čimprej objavijo v *Acrocephalus* ali pošljejo na naslov koordinatorja komisije za redkosti. Pri tem je potrebno opozoriti, da so uporabni (in bili upoštevani tudi pri pripravi tega seznama) le taki podatki, ki vsebujejo tudi natančne podatke o kraju in datumu opazovanja in o številu opaženih primerkov.

Izredno dobrodošli so podatki o nagačenih primerkih iz zasebnih zbirk, kakor tudi podatki iz preparatorskih knjig, pri čemer komisija za redkosti jamči, da imena preparatorjev ne bodo objavljena. Seveda tudi tu velja, da so uporabni le podatki opremljeni s krajem in datumom ulova. Tudi pri pregledu zbirk Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani so bili namreč izločeni vsi tisti preparati, ki so bili brez omenjenih oznak.

Obenem komisija za redkosti priporoča vsem, ki pripravljajo popise ptic nekega področja, da pri vrstah označijo tudi število opazovanj posamezne vrste, pri redkih vrstah pa poleg števila opazovanj navedejo še želene podatke o kraju, datumu in številu opazovanih osebkov.

Za Komisijo za redkosti

Koordinator:

*Andrej Sovinc, Cesta VII. korpusa 76, 61000 Ljubljana
telefon 061/262-596*

VSEBINA

Travniški vrabec *Passer hispaniolensis* ujet na Vrhniki, prvi dokazan primerek v Sloveniji (P. Grošelj)

34

Invazija rožastega škorca *Sturnus roseus* v Črnogorskem primorju (H. Axell)

36

Razvoj populacije in ogroženost zlatovranke *Coracias garrulus* na avstrijskem Štajerskem (O. Samwald)

38

Ptičji svet senoženih sadovnjakov (J. Brandner)

40

Ptiči Veržej in okolice (A. Bibič, F. Janžekovič)

45

Gnezdenje čopastega ponirka *Podiceps cristatus* v koloniji na ribnikih v Račah (M. Vogrin)

51

Kooperativno obrambno vedenje črnih lisk *Fulica atra* v jati (I. Škornik)

56

Iz ornitološke beležnice

58

Podiceps nigricollis, *Ixobrychus minutus*, *Egretta alba*, *Ardea cinerea*, *Aix sponsa*, *Anas clypeata*, *Mergus merganser*, *Buteo lagopus*, *Pandion haliaetus*, *Porzana porzana*, *Crex crex*, *Himantopus himantopus*, *Charadrius dubius*, *Hydroprogne caspia*, *Columba oenas*, *Otus scops*, *Strix uralensis*, *Asio otus*, *Coracias garrulus*, *Hirundo rustica* X *Delichon urbica*, *Cettia cetti*, *Sylvia cantillans*, *Acrocephalus schoenobenus*, *Hippolais icterina*, *Regulus regulus*, *Ficedula parva*, *Parus major*, *Leiothrix lutea*, *Plectrophenax nivalis*

Brkata sinica *Panurus biarmicus* na Dravogradskem jezeru (D. Vrhovnik)

69

Togotnik *Philomachus pugnax* iz Senegala (D. Šere)

70

Rumenonogi *Larus cachinnans* ali rumenonogi *Larus fuscus*? (I. Škornik)

71

Kvadrat ali kvadrant? (B. Kryštufek)

72

Nove knjige

73

Skrivnostna fotografija

74

Zaznamovanje bele štoklje *Ciconia ciconia* z barvnimi obročki (F. Bračko)

74

Seznam do sedaj ugotovljenih ptic Slovenije s pregledom redkih vrst

75

CONTENTS

Spanish Sparrow *Passer hispaniolensis* trapped at Vrhnika – the first confirmed specimen in Slovenia (P. Grošelj)

Invasion of Rose-coloured Starlings *Sturnus roseus* on the coast of Montenegro (H. Axell)

Drastic population decrease of Roller *Coracias* in Austrian Styria (O. Samwald)

Bird life in traditional orchards (J. Brandner)

The birds of Veržej and its vicinity (A. Bibič, F. Janžekovič)

Colony breeding of the Great Crested Grebe *Podiceps cristatus* on ponds at Rače (M. Vogrin)

Joint defensive behaviour of flock of Coots *Fulica atra* (I. Škornik)

From the ornithological note-book

Bearded Tit *Panurus biarmicus* on the Lake of Dravograd (D. Vrhovnik)

Ruff *Philomachus pugnax* from Senegal (D. Šere)

Larus cachinnans or *Larus fuscus*? (I. Škornik)

Square or quadrant? (B. Kryštufek)

New books

Mystery photograph

Ringling of White Stork *Ciconia ciconia* with coloured rings (F. Bračko)

The list of birds of Slovenia including rare species

Fotografija na naslovnici: Južna postovka *Falco naumanni* Lesser Kestrel (D. Tome)

Fotografija na 3. strani ovitka: Sokol selec *Falco peregrinus* Peregrine (V. Luskovec)

Avtor risb: R. Tekavčič

Avtor vinjet: A. Dolinšek

